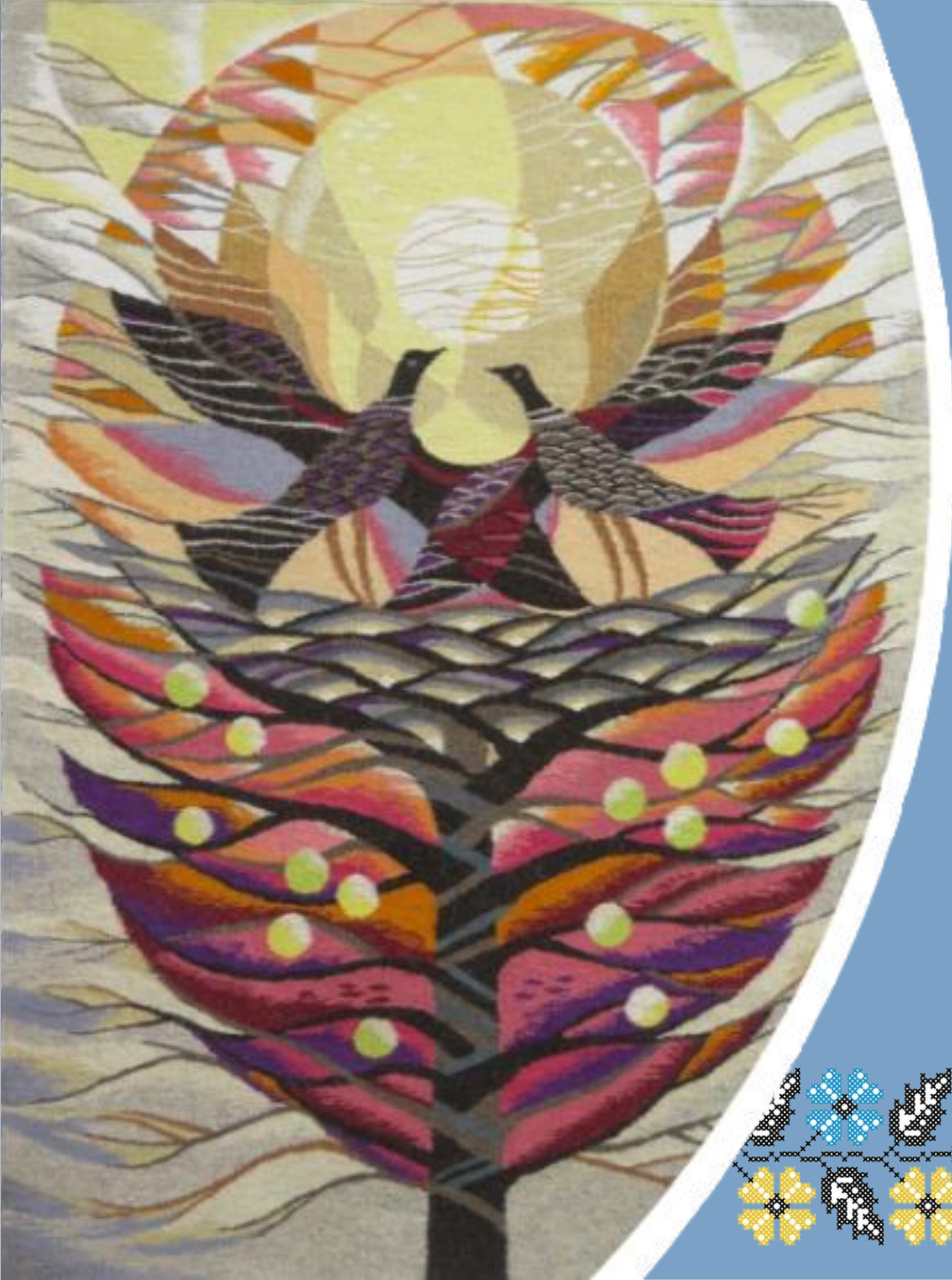
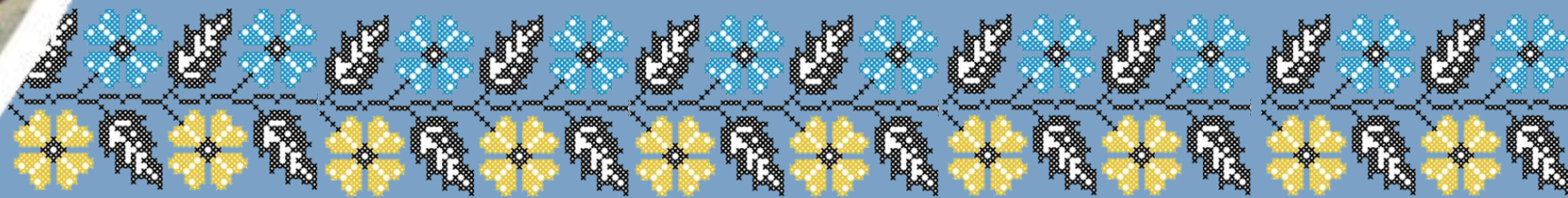

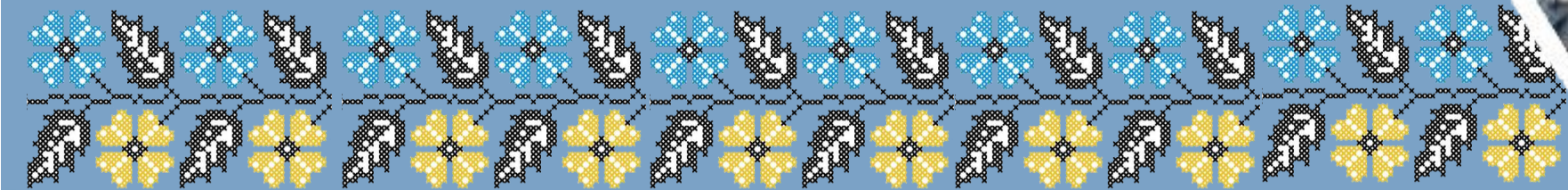
ВИДАТНІ УКРАЇНСЬКІ ДИНАСТІЇ І ЇХНІЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК УКРАЇНИ

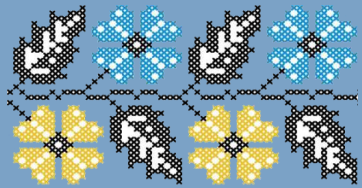
Українська історія знає багато династій,
які з покоління в покоління творили
духовний, культурний, економічний,
науковий та політичний фундамент нації.

Деякі з них увійшли в історію як родини
гетьманів, інші як підприємці й меценати,
митці, літератори, науковці та
просвітники.

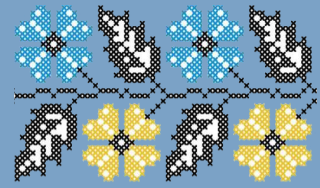

Українські гетьманські роди

Ці династії формували політичну історію України,
боролися за її автономію й державність.

Іван Остапович
Виговський (бл. 1608-1664)

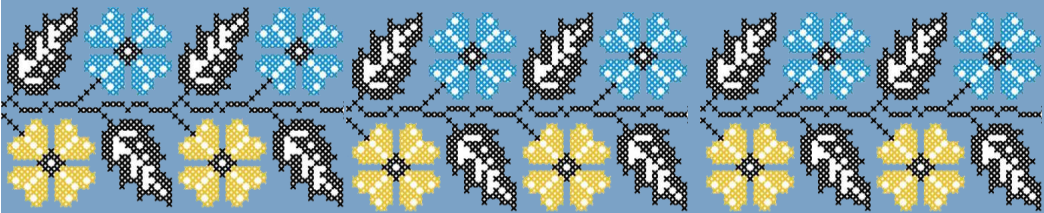
Павло Леонтійович
Полуботок (бл. 1660-1724)

Виговські

Одна з найдавніших і найшанованіших українських родів, яка подарувала Україні видатного державного діяча та військового – гетьмана Івана Виговського. Він був гетьманом у 1657-1659 роках.

Полуботки

Рід Полуботків – давня козацько-старшинська родина, яка посіла вагоме місце в історії Лівобережної України. Найвідомішим її представником є Павло Леонтійович Полуботок, який увійшов в історію як символ боротьби за автономію Гетьманщини під час посилення російського контролю.

Самойловичі

Рід Самойловичів – козацько-старшинська родина з Лівобережної України, яка дала Україні одного з найвпливовіших гетьманів другої половини XVII століття – Івана Самойловича. Вони належали до так званої «гетьманської династії» – старшинських родів, які прагнули зберегти автономію Гетьманщини в умовах зростаючого впливу Московії.

Дорошенки

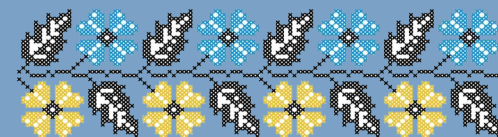
Славетний козацький рід. Найвідоміший представник – Петро Дорошенко, гетьман Правобережної України (1665-1676), який прагнув об'єднання українських земель та боротьби за незалежність від Москви й Польщі.

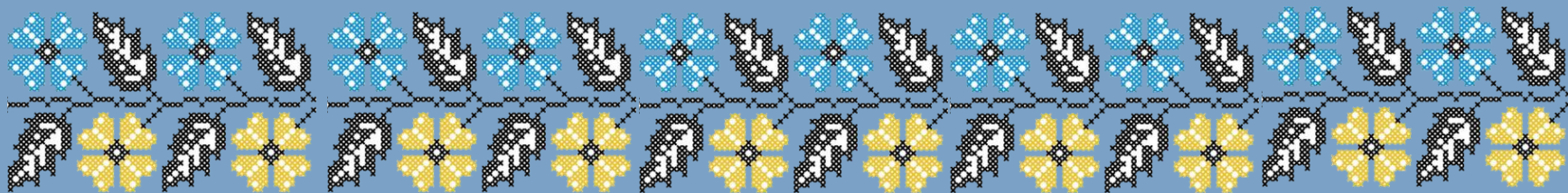

Іван Герасимович
Самойлович (бл. 1630-1690)

Петро Дорофійович
Дорошенко (1627-1698)

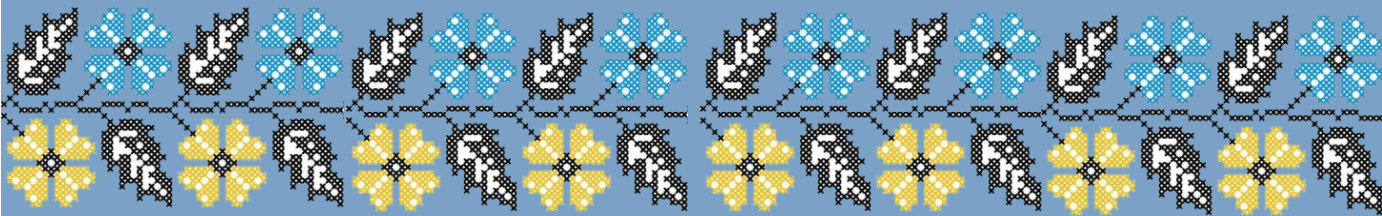
Іван Ілліч Скоропадський
(1646-1722)

Павло Петрович
Скоропадський (1873-1945)

Скоропадські

Рід Скоропадських – один із найвизначніших старшинських родів Лівобережної України, який дав Україні двох гетьманів у різні епохи: Івана Скоропадського (гетьман Війська Запорозького у 1708-1722 рр.) та Павла Скоропадського (гетьман Української Держави у 1918 р.). Родина мала величезне значення для збереження і розвитку української державності, культури та національної пам'яті.

Розумовські

Гетьманський рід, який підтримував культурний розвиток України навіть після ліквідації Гетьманщини. Кирило Розумовський був останнім гетьманом України.

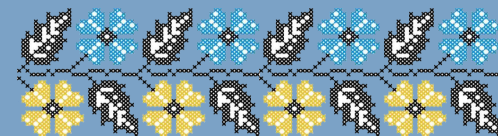
Вони сприяли інтеграції української еліти в європейську культурну та наукову традицію, активно підтримуючи реформи в галузі освіти, медицини, науки та правосуддя. Після ліквідації Гетьманщини вони докладали зусиль для збереження пам'яті про українську державність і продовжували розвивати ідею культурної незалежності України.

Олексій Розумовський
(1709-1771)

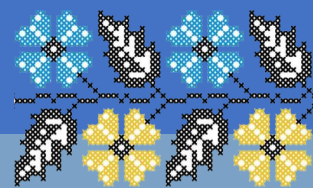
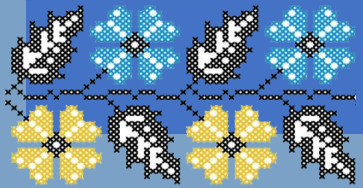

Кирило Григорович
Розумовський (1728-1803)

Династії українських підприємців і меценатів

Ці родини будували промисловість,
підтримували освіту, мистецтво, літературу.

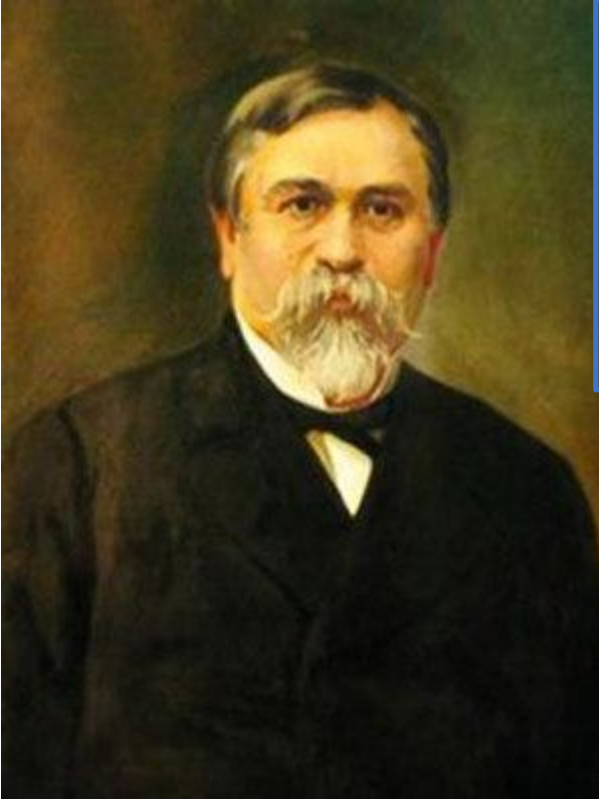
Артемій Якович
Терещенко (1794-1873)

Микола Артемійович
Терещенко (1819-1903)

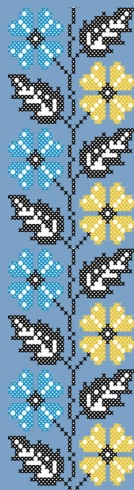
Терещенки

Родина Терещенків – одна з найвідоміших династій меценатів, підприємців і цукро заводчиків України XIX – початку XX ст. Вони не тільки створили потужну промислову імперію, а й зробили великий внесок у розвиток освіти, медицини, культури та мистецтва України.

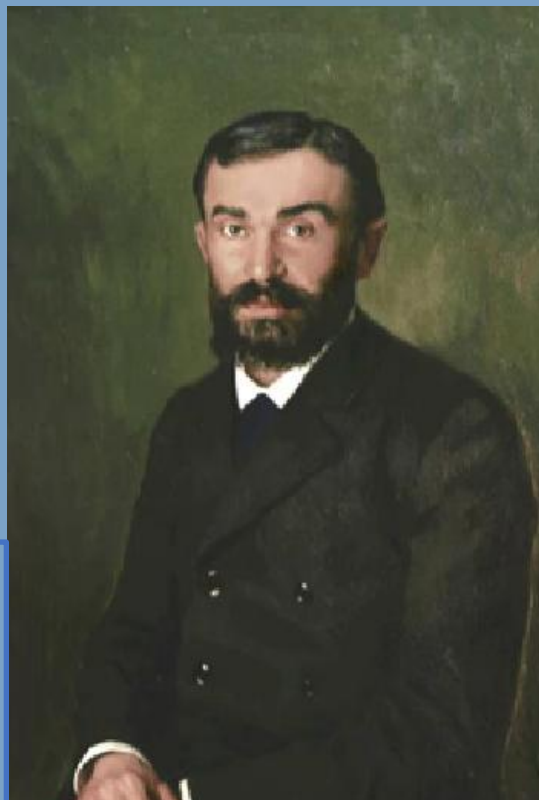

**Федір Артемійович
Терещенко (1832-1896)**

- Засновник першого притулку для сліпих дітей у Києві.
- Фінансував реставрацію Софійського собору та Володимирського собору.
- Великий благодійник київських лікарень.

- Пристрастний колекціонер мистецтва, володів однією з найбільших приватних колекцій картин.
- Його внесок у створення Київського художнього музею був ключовим.
- Також фінансував видання наукових журналів, підтримував археологічні розкопки в Україні.

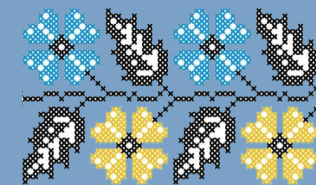

**Іван Артемійович
Терещенко (1839-1903)**

**Федір Федорович
Терещенко (1888-1954)**

- Федір Терещенко є однією з ключових фігур в історії української авіації.
- Він був не лише підприємцем, а й інженером-новатором, який розумів важливість розвитку авіаційної промисловості ще на початку XX століття.

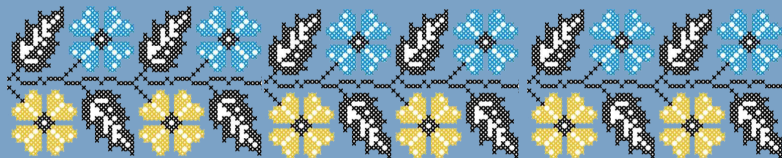

Самолет «Терещенко-7». 1916 г.

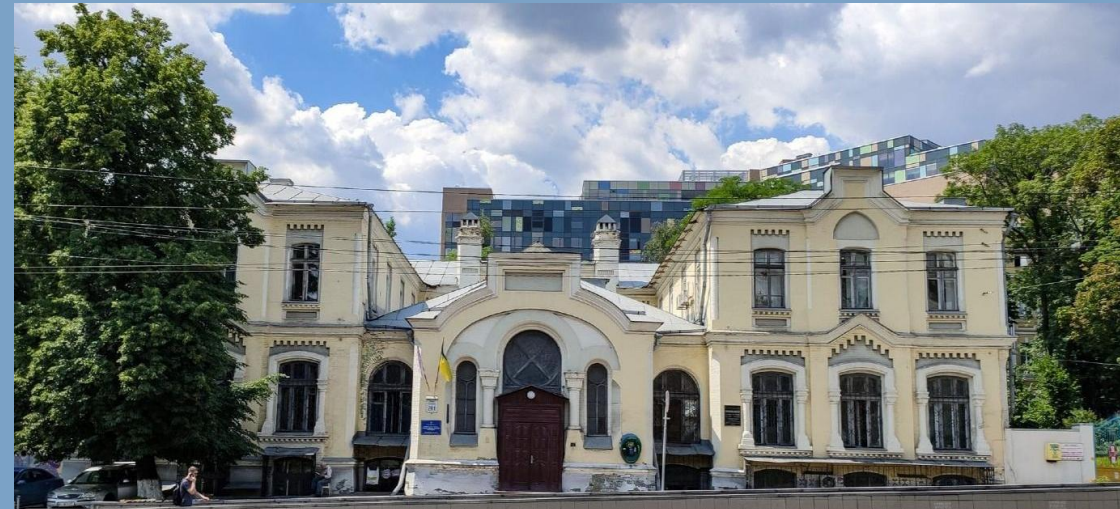

Садиба Миколи Артемовича Терещенко в Києві. 24 квітня 1949 року в цьому палаці було відкрито Державний музей Т. Г. Шевченка, який 31 березня 2001 р. отримав статус національного.

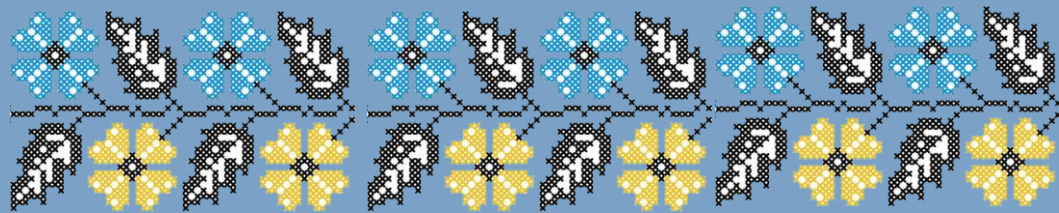
Протягом життя
Микола Артемійович віддав
на суспільні потреби
близько 5 млн крб та майже
половину із них – Києву

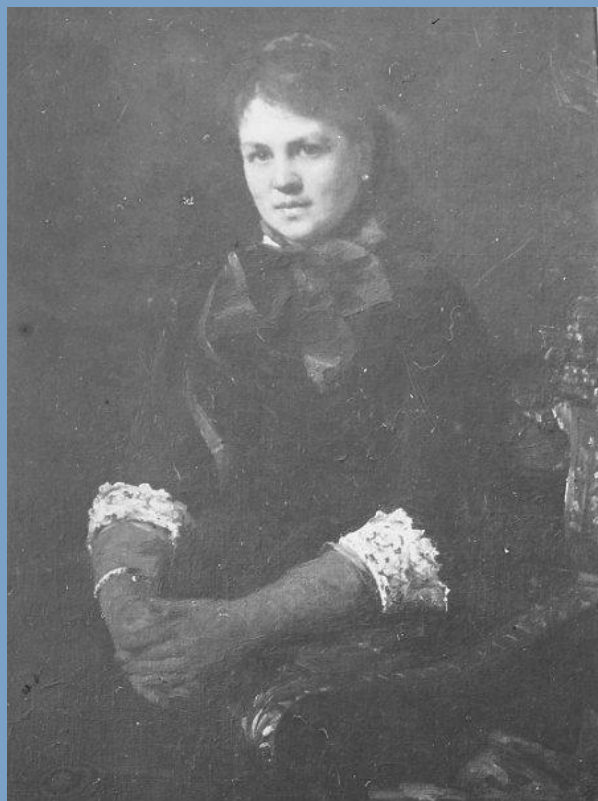
Пам'ятна монета номіналом 10 гривень, випущена Національним банком України, присвячена видатному українському роду Терещенків (2008 р.)

Національна дитяча спеціалізована лікарня «ОХМАТДИТ» МОЗ України (м. Київ)
Історія лікарні «ОХМАТДИТ» розпочалася у 1893-1894 роках, коли за кошти відомого підприємця і мецената Миколи Терещенка була зведена Київська безоплатна лікарня для незаможних.

**Богдан Іванович Ханенко
(1849-1917)**

**Варвара Миколаївна
(Терещенко) Ханенко
(1852-1922)**

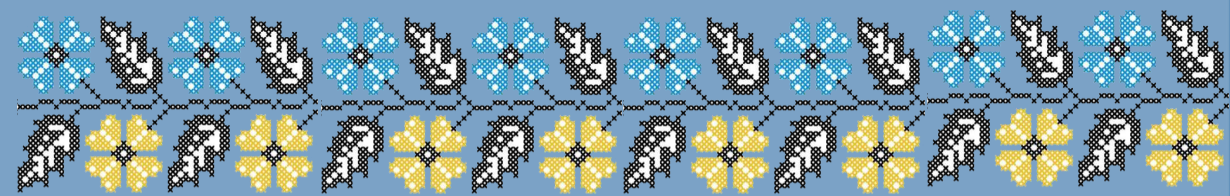
**Пам'ятна монета «Богдан Ханенко»
(2017 р.)**

Ханенки

Родина Ханенків – одна з найвідоміших меценатських династій України кінця XIX – початку XX століття. Вони залишили величезний слід в історії української культури, насамперед завдяки своїй пристрасі до мистецтва. Саме їхня колекція стала основою Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків у Києві.

Національний музей мистецтв імені
Богдана та Варвари Ханенків

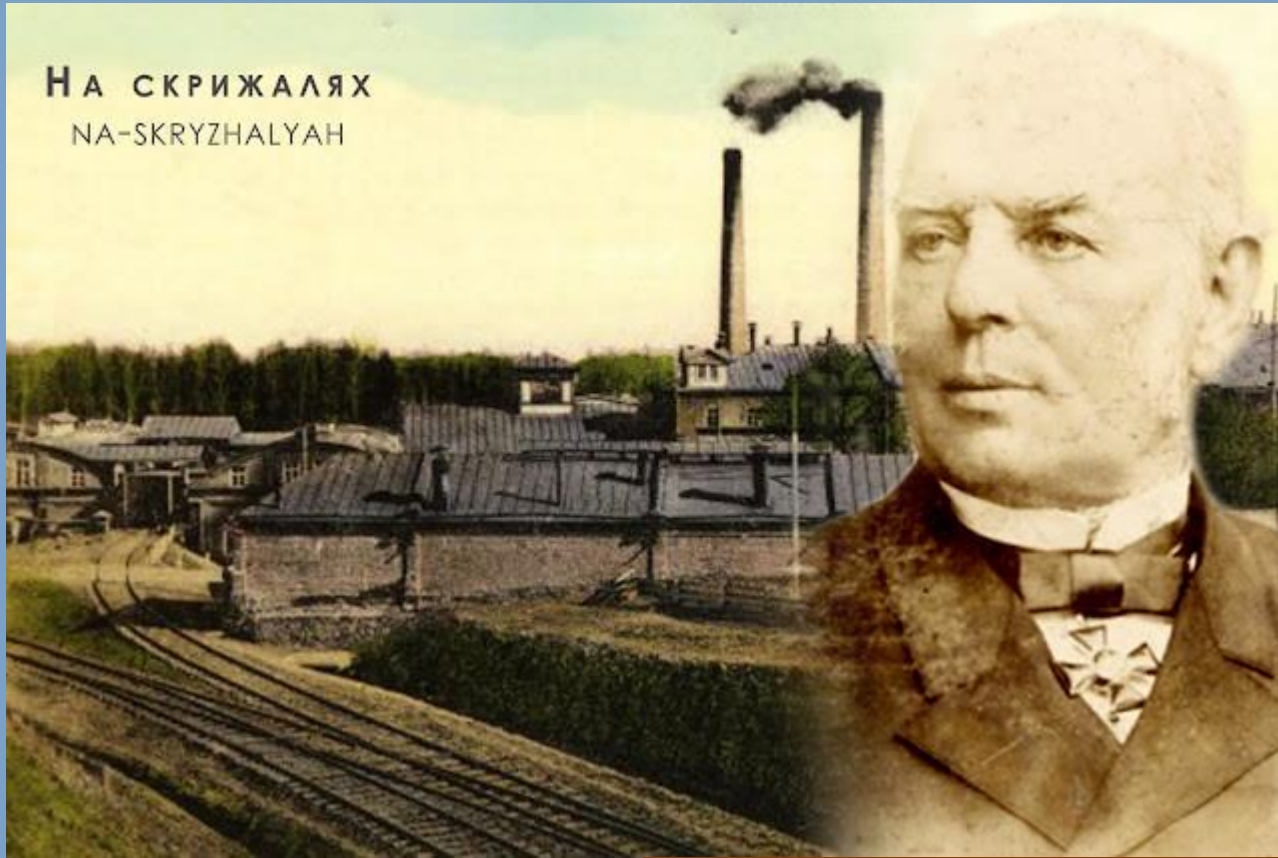

За неповними даними, зібрання налічувало понад 400 живописних робіт, більш як 8 тисяч гравюр, близько 700 творів мистецтва країн зарубіжного Сходу, понад 300 виробів із золота та срібла.

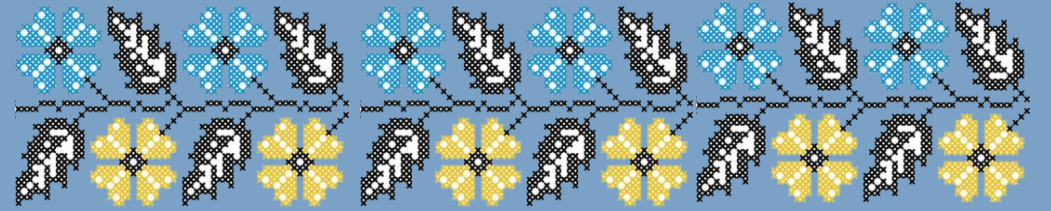
Родина активно підтримувала наукові видання, археологічні дослідження, мистецькі події.

«...Любіть Суми так, як я їх любив»

Іван Герасимович
Харитоненко (1820-1891)

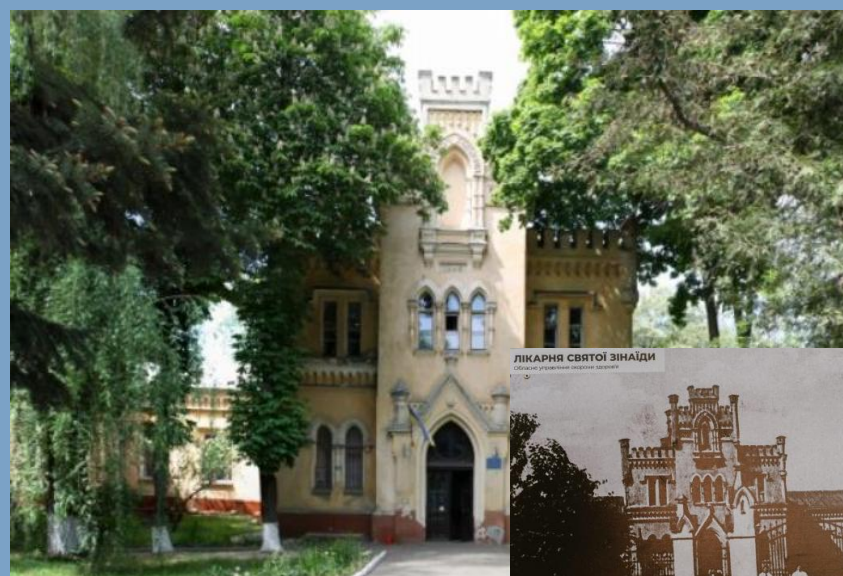

Харитоненки

Рід Харитоненків – одна з найзаможніших та найвпливовіших династій українських підприємців і меценатів кінця XIX – початку XX століття. Вони уславилися як цукрозаводчики та благодійники, які активно розвивали місто Суми, перетворивши його на важливий промисловий і культурний центр.

**Павло Іванович Харитоненко
(1853-1914)**

**Сумська Дитяча лікарня Святої Зінаїди
відкрита 1896 р.**

1 серпня 1888 року на кошти дружини Івана Харитоненка Наталії для дівчат-сиріт було відкрито дитячий притулок.

Училищем опікувалась дружина Павла Харитоненка Віра, яка сама підбирала учениць, дбала про їхнє навчання і виховання.

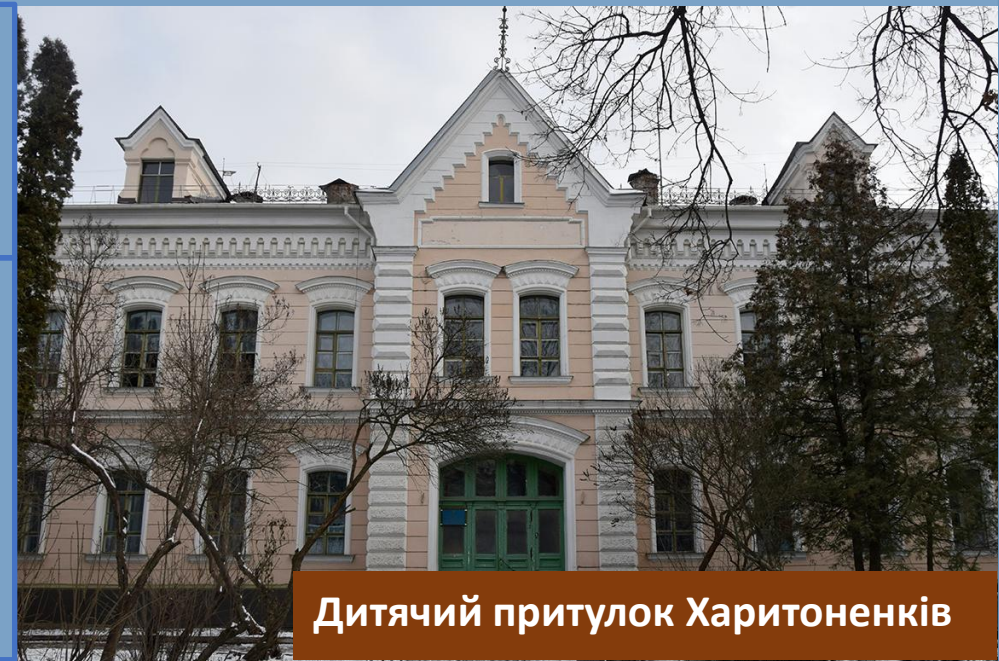
Сюди приймали дівчаток із сімей, які втратили годувальника, або круглих сиріт віком від 7 до 17 років.

Цей притулок сум'яни називали «Пансіоном шляхетних дівчат». Павло Харитоненко за кожною випускницею давав придане у 50 рублів, сватав дівчат за молодих інженерів або майстрів своїх заводів.

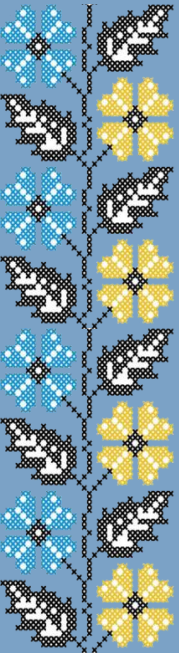
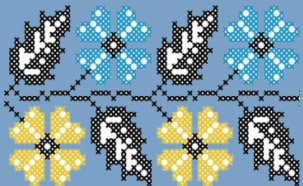
На початку 20-х років XX ст. у приміщенні притулку розмістили пологовий будинок, що знаходиться тут і зараз.

Стара аптека на вул. Троїцька, 51

Дитячий притулок Харитоненків

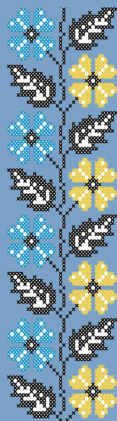

**Троїцький собор
було зведено протягом 1901-1914 років**

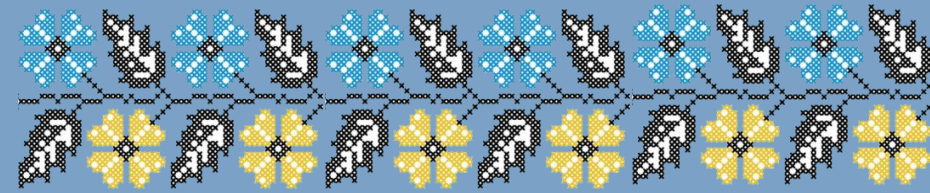
Троїцький собор зводився за проектом сумського архітектора Густава Шольца. Проект мозаїчної підлоги храму розробив російський зодчий Олексій Щусєв.

Над інтер'єром, вітражем та іконостасом храму працювали відомі живописці Ігнатій Нівінський, Кузьма Петров-Водкін та Михайло Нестеров.

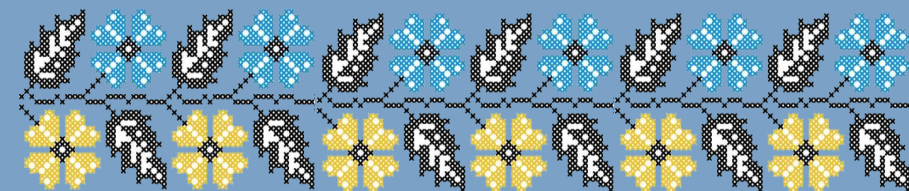

Павло Харитоненко активно запрошував іноземців для роботи на своїх цукрових заводах. Римо-Католицька громада міста об'єднувала вихідців з країн Західної та Східної Європи та складалася переважно з польських ремісників, торговців, підприємців, інженерів, техніків та інших фахівців.

Оскільки католицькі релігійні обряди відрізняються від православних, сумським католикам був вкрай потрібний костел, про будівництво якого на своїй земельній ділянці і почав клопотатися перед земством Павло Харитоненко.

**Католицький костел Благовіщення
Пресвятої Діви Марії було зведено
протягом 1900-1911 років**

Платон Федорович
Симиренко (1821-1863)

Левко Платонович
Симиренко (1855-1920)

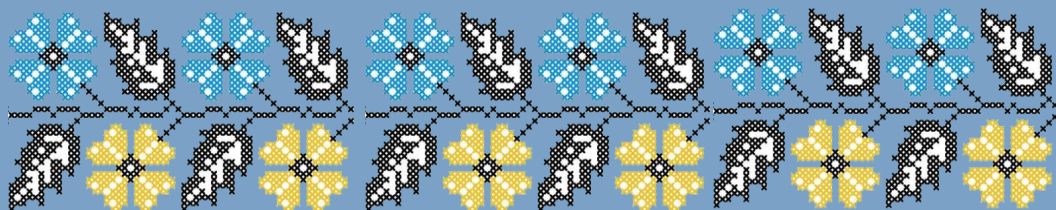

Пам'ятна монета номіналом 10 гривень, випущена
Національним банком України, присвячена видатному
українському роду Симиренків (2005 р.)

Симиренки

Родина Симиренків – одна з найвидатніших українських родин промисловців, винахідників і меценатів XIX – початку XX ст. Їхній внесок у розвиток цукрової промисловості, садівництва, науки й культури України є безцінним. Вони були не просто підприємцями, а справжніми новаторами і патріотами.

Нащадки козацького роду, серед яких були і кріпаки (зокрема, Федір Симиренко) дорівняли до осіб з дворянськими титулами, увійшли до кіл найбагатших підприємців Європи. А видатний вчений-помолог, садівник Лев Платонович Симиренко, створив одну з найвідоміших в Європі колекцій плодово-ягідних культур, вивів сорт яблунь, широко відомий під назвою «Ренет Симиренка».

«Вкрию садом увесь світ...»

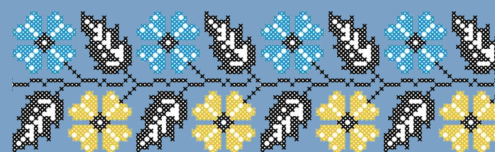
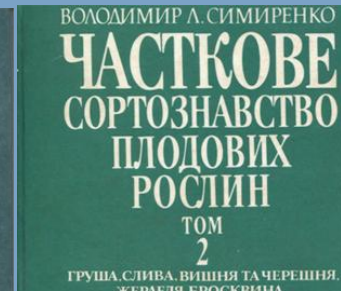
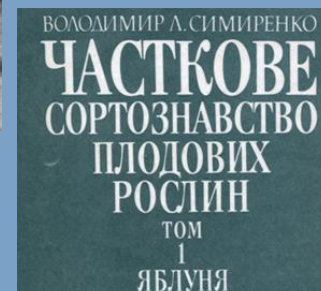

Володимир Симиренко створив в Київському передмісті Китаєві перший в країні всесоюзний науково-дослідний інститут південних плодових і ягідних культур. Він залучив до нього найкращі наукові кадри з усієї України, оснастив наукові лабораторії новітнім європейським обладнанням.

Фундаментальну працю «Кримське промислове плідівництво» в усьому світі визнали однією з кращих – з 1912 року усі центри – столиці садівництва європейських країн – надсилали листи подяки Л. П. Симиренку за такий змістовний труд.

Володимир Левкович
Симиренко (1891-1938)

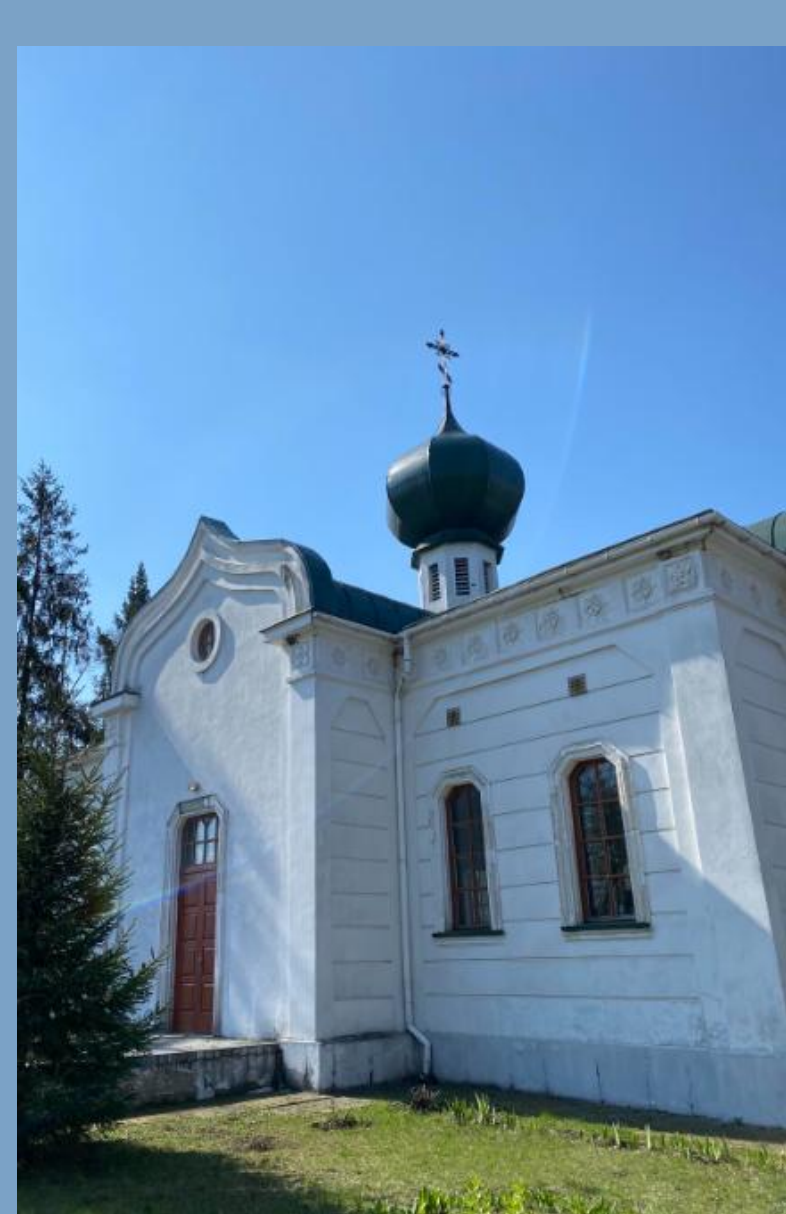

**Садиба Симиренків, с. Мліїв
Городищенський р-н
Черкаської області**

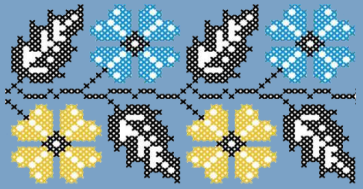
**Дослідна станція помології
ім. Л. П. Симеренка.
Інститут садівництва. с. Мліїв**

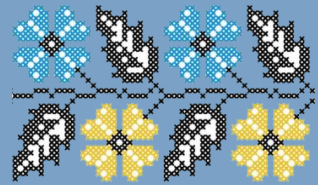
**Родинна церква Симиренків
збудована в 1858 р. с. Мліїв**

Династії митців і літераторів

Ці родини творили українську культуру: літературу, театр, музику, образотворче мистецтво

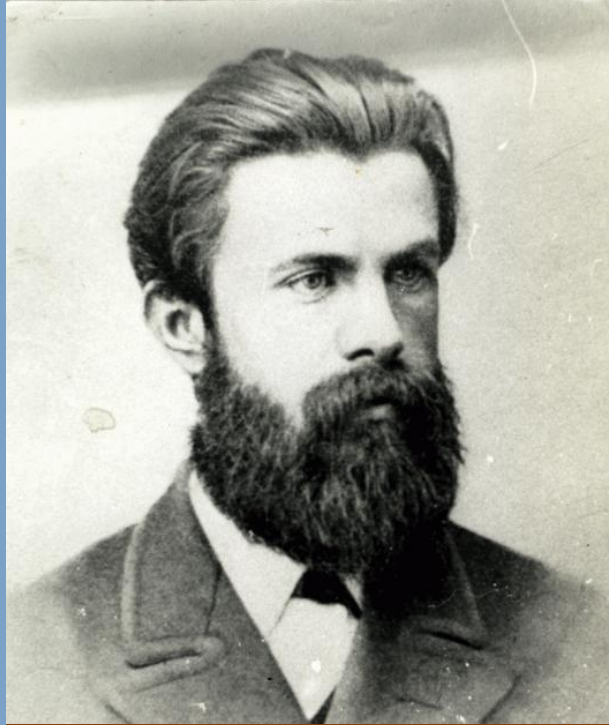

Драгоманови й Косачі у 1890-х.

Сидять, зліва направо: Світозар, Лідія, Олександра (дружина Олександра Драгоманова) з донькою Оксаною, Олена Пчілка. Стоять, зліва направо: Оксана й Ізидора Косач та Аріадна Драгоманова

Косачі-Драгоманови

Родина Косачів-Драгоманових – одна з найвизначніших інтелектуальних родин України, яка дала світові не лише Лесю Українку, а й цілу плеяду видатних діячів культури, науки та громадського руху. Вони були ідеологами українського національного відродження, обстоювали ідеї свободи, прав жінок, розвитку української мови та культури.

**Михайло Петрович
Драгоманов (1841-1895)**

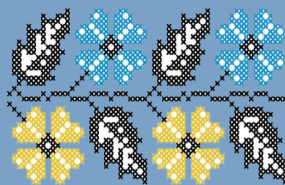
Видатний історик, публіцист, філософ і громадський діяч.

Один із перших теоретиків українського демократичного соціалізму.

Засновник і редактор журналу «Громада».

Захищав право України на автономію.

Його ідеї мали значний вплив на формування української інтелігенції кінця XIX століття

Письменниця, поетеса, перекладачка, етнографка.

Одна з активних діячок жіночого руху в Україні.

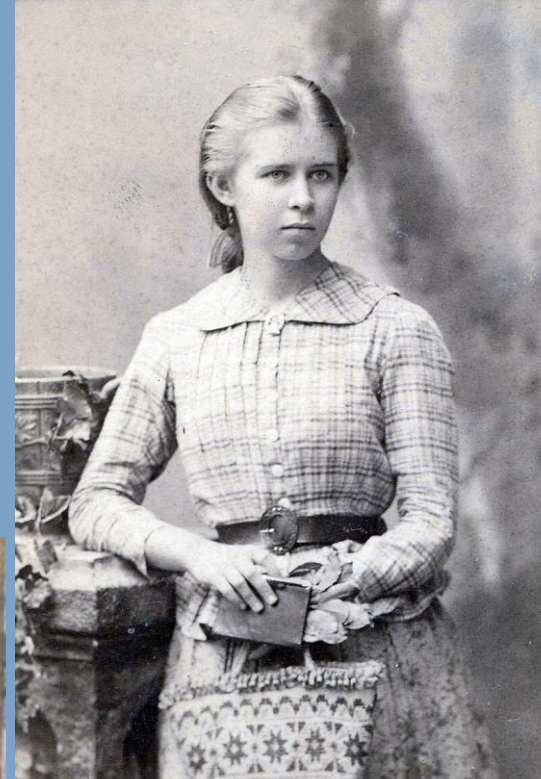
Засновниця та редакторка першого жіночого журналу «Рідний край».

Пропагувала українську мову і культуру в побуті, вивчала народну творчість.

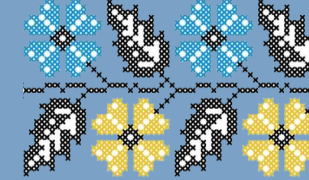
Була матір'ю Лесі Українки, її виховання базувалося на ідеях україноцентризму, європейської освіти та громадської активності.

**Ольга Петрівна Косач
(псевдонім Олена Пчілка)
(1849-1930)**

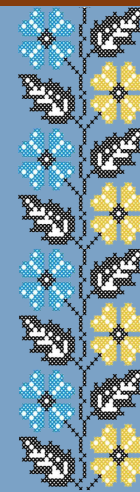
**Леся Українка
(Лариса Петрівна Косач)
(1871-1913)**

Видатна українська поетеса, драматургиня, перекладачка.

Її творчість охоплює теми боротьби за свободу, філософські роздуми про людську гідність, силу духу.

Авторка поетичних збірок, драм-феєрій, ліро-епічних поем (зокрема, «Лісова пісня», «Кассандра», «Бояриня»).

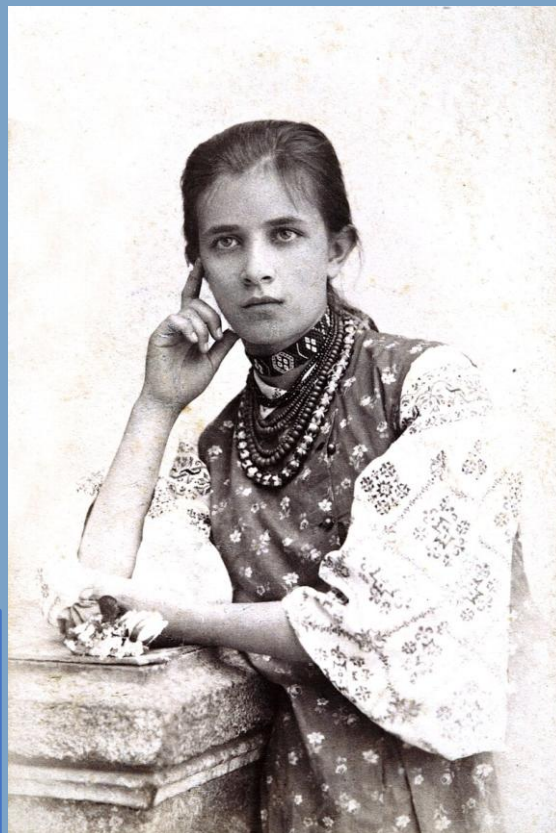
Брала активну участь у національно-культурному русі, писала статті для українських і закордонних видань.

Її творчість поєднує українські національні мотиви з європейською інтелектуальною традицією.

Михайло Косач
(1869-1903)

Старший брат Лесі
Українки, фізик, хімік,
перекладач, активний
учасник національного
руху.

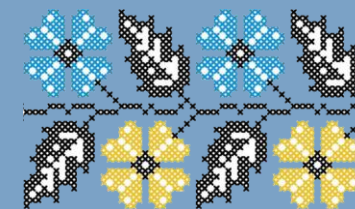
Ольга Косач-Кривинюк
(1877-1945)

Сестра Лесі Українки,
лікарка, етнографка,
укладачка першого
системного біографічного
збірника про Лесю
Українку.

Ісидора Косач-Борисова
(1888-1980)

Сестра Лесі,
письменниця і
перекладачка.

Внесок роду Косачів- Драгоманових:

- Вони сформували ідеологічний стрижень української інтелігенції кінця XIX – початку XX століття.
- Косачі-Драгоманови активно боролися за права української мови, культуру, самобутність у період русифікаційної політики Російської імперії.
- Вони розвивали ідеї федералізму, демократизму, правозахисного й жіночого рухів, а їхні фольклористичні та етнографічні праці стали основою для наукового вивчення народної культури.

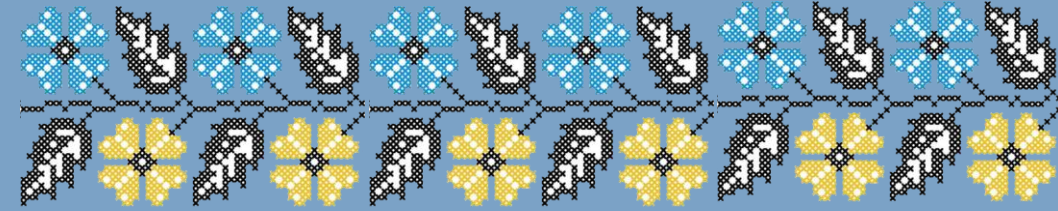
«Сцена – мій кумир, театр – священний храм для мене»

Шляхетський
герб роду
Тобілевичів
«Трживдар»

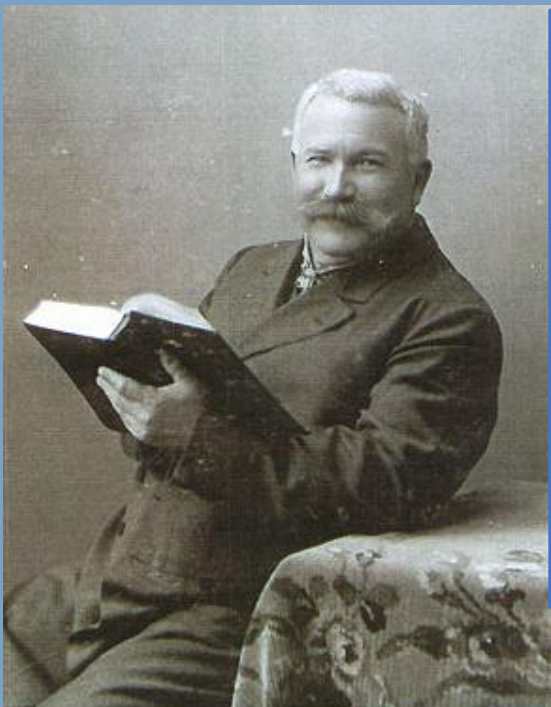
Брати Тобілевичі (зліва направо):
М. К. Садовський, І. К. Карпенко-Карий,
П. К. Саксаганський

Тобілевичі

Родина Тобілевичів – справжня театральна династія України, яка стояла біля витоків українського професійного театру наприкінці XIX – на початку XX століття.

Усі вони були людьми сцени, які об'єдналися довкола спільної справи – створення національного українського театру, що мав свій голос і свій народний зміст.

Іван Карпович Тобілевич
(псевдонім Іван Карпенко-Карий)
(1845-1907)

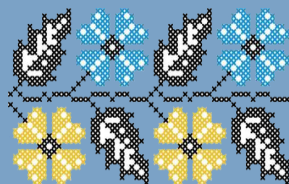
Письменник, драматург, актор, режисер.

Автор понад 18 п'єс, серед яких: «Сто тисяч», «Хазяїн», «Сава Чалий», «Безталанна».

Один із засновників професійного українського театру.

Виступав під псевдонімом Карпенко-Карий (поєднав прізвище батька Карпа і матері Карпи).

Його садиба в селі Надія (Кіровоградщина) стала осередком українського театрального руху.

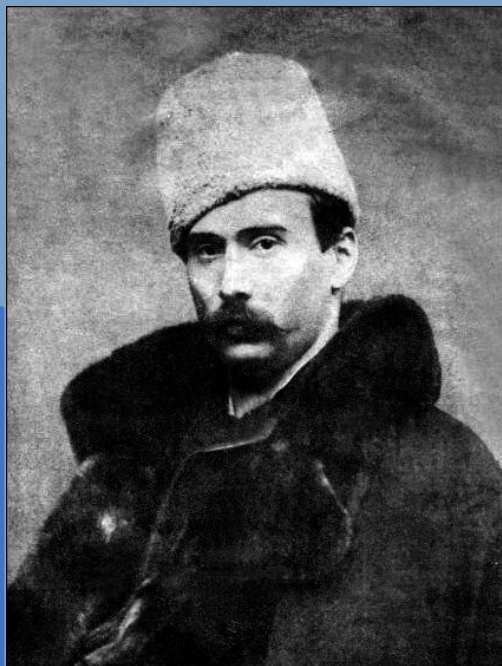
Брат Івана Карпенка-Карого.

Відомий український актор і режисер.

Засновник першого стаціонарного українського театру у Києві (1907-1919) – Театр Садовського.

Був талановитим виконавцем героїчних і комічних ролей.

Пропагував українську мову на сцені у період русифікації.

Микола Карпович Тобілевич
(псевдонім Микола
Садовський) (1856-1933)

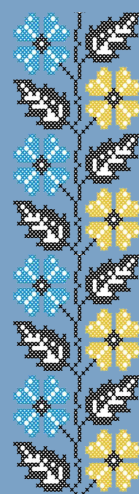

Панас Карпович Тобілевич
(псевдонім Панас Саксаганський)
(1859-1940)

Молодший брат
Івана Карпенка-
Карого.

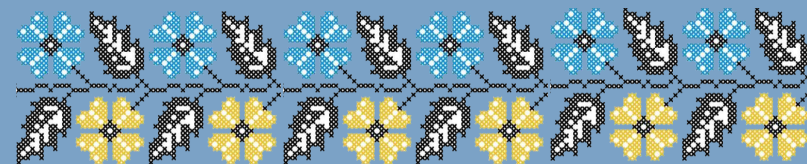
Видатний
український актор,
режисер, педагог.

Створив яскраві
образи у п'єсах
братів і класиків
української
драматургії.

Разом з братами був учасником
мандрівних театральних труп, які
зклали основи професійного
українського театру.

Очолював Київський драматичний
театр імені Франка у 1920-х роках.

Марія Карпівна Тобілевич
(псевдонім Марія Садовська-
Барілотті) (1855-1891)

«Український соловейко» – так її називали у часи, коли створювався український професійний театр.

Сестра Івана Карпенка-Карого.

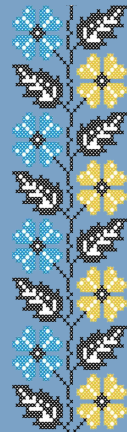
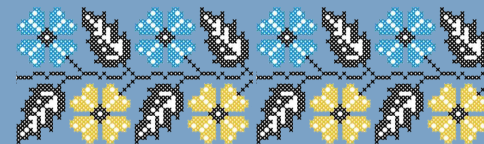
Українська акторка і співачка (сопрано).

Виступала на сцені як драматична актриса, а також у операх (зокрема, у «Наталці Полтавці»).

Була одружена з італійським співаком Барілотті, через що отримала подвійне прізвище.

Її сценічна діяльність стала прикладом синтезу оперного драматичного мистецтва.

За 12 років, відданих сцені, зіграла майже усі провідні ролі тодішнього репертуару. Найбільш вражаючими були ролі Наталки («Наталка Полтавка»), Харитини («Наймичка»), Катрі («Не так сталося, як жадалося»), Мар'яни («Розумний і дурень»), Оксани («Доки сонце зійде, роса очі виїсть»), Пракседи («Гуцули»).

Внесок родини Тобілевичів:

Вони перетворили український аматорський театр у професійний.

Їхній творчий доробок – основа класичного українського театру (п'єси Карпенка-Карого стали фундаментом репертуару).

Завдяки їхній діяльності було сформовано репертуар української класичної драматургії, який став основою для розвитку національного театру.

Заснування стаціонарного театру у Києві (Садовський) – величезний крок до інституціоналізації української сцени.

Вони виховали цілу плеяду наступних поколінь українських акторів і режисерів.

Їхні імена носять театри України, а творчість досі залишається актуальною.

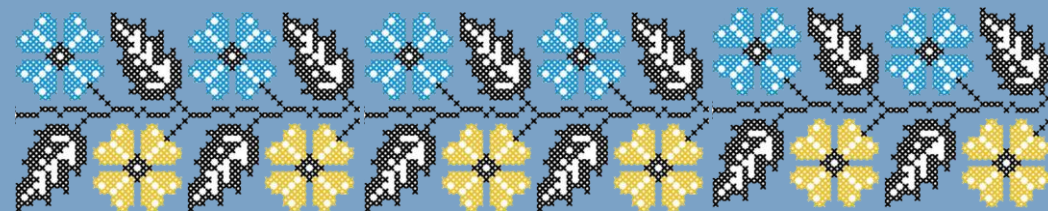
«Він музикою будив серця людей»

*Герб роду
Лисенків*

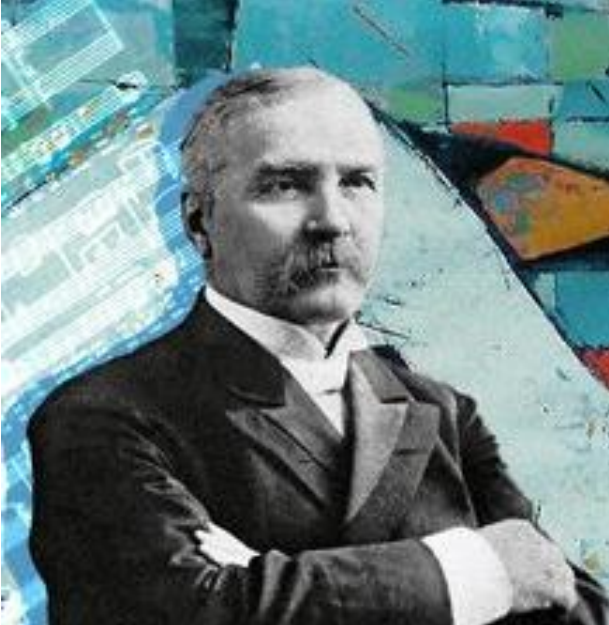
Микола Лисенко з дружиною і дітьми

Лисенки

Родина Лисенків – це визначна українська музична династія, яка заклала основи української національної композиторської школи та зберегла традиції народної музики у професійному мистецтві.

Їхній внесок у розвиток музичної культури України неможливо переоцінити.

Микола Віталійович Лисенко
(1842-1912)

Композитор, піаніст, диригент,
етнограф, педагог.

Засновник української національної
композиторської школи.

Автор опер:

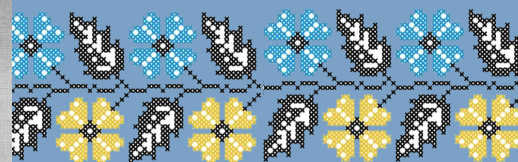
- «Тарас Бульба»
- «Наталка Полтавка»
- «Енеїда»
- «Утоплена»
- та понад 500 обробок українських народних пісень.

Марко Кропивницький, Микола Лисенко та Микола
Садовський серед учасників Київського аматорського хору
Лисенка, 1888 рік

«Київська громада». 1874 р.
В центрі - Микола Лисенко

Збирав, нотував і обробляв народні пісні, зберігаючи їхню справжню мелодику й дух.

Написав музику на вірші Шевченка, Франка, Лесі Українки, що стало класикою українського вокального репертуару.

У 1904 році заснував музично-драматичну школу в Києві – один із перших вищих музичних закладів України (тепер – Київський інститут музики імені Лисенка).

Виступав як громадський діяч: обстоював права української мови в музиці, боровся проти русифікації сцени.

**Остап Миколайович
Лисенко (1872-1941)**

Син Миколи Лисенка,
музикознавець, публіцист, історик
музики.

Продовжив справу батька як
дослідник і популяризатор його
спадщини.

Автор першої наукової біографії
Миколи Лисенка та численних
праць з історії української музики.

Професор, викладач Київського
музично-драматичного інституту.

Один з організаторів
Всеукраїнського музичного
товариства імені М. Лисенка (1920-ті
роки).

**Подружжя Марія Тимофіївна та Остап
Миколайович. Стоять: Наталія
Вадимівна, Аріадна Остапівна, Віталій
Романович і Роман Остапович**

**Аріадна Остапівна Лисенко (1921-2021)
У вітальні Музею Миколи Лисенка**

Видатна українська піаністка, педагогиня і
музична діячка, онука Миколи Лисенка та
донька Остапа Лисенка. Вона стала гідною
спадкоємицею великої музичної династії
Лисенків.

Рада Лисенко стала живим мостом між
епохами: вона пам'ятала довоєнний Київ, знала
багатьох діячів ХХ ст., зберігала дух і традиції
української інтелігенції.

Померла у віці 100 років, залишивши по собі
столітню історію роду Лисенків, втілену не лише
у спогадах, а й у живій музиці.

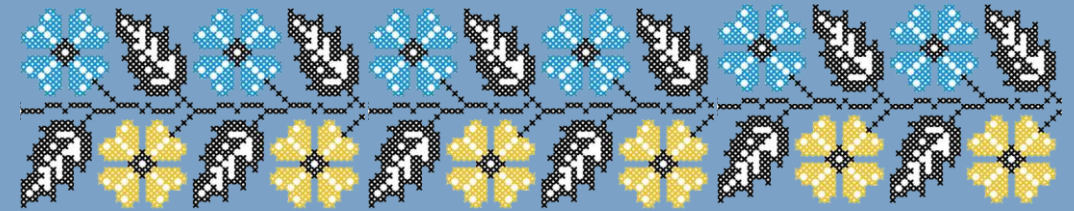
Написав монографію про свого
батька «Микола Лисенко. Його
життя і музично-громадська
діяльність» (1904), яка стала
основним джерелом
відомостей про композитора.

Завдяки Остапу велика частина
творчості Лисенка була
збережена, систематизована та
введена в академічний обіг.

«Алчевські – представники ЕЛІТИ вітчизняної інтелігенції, слава і гордість України»

Родина Алчевських.
Фото 1880-х років.

Алчевські

Родина Алчевських – яскравий приклад української інтелігенції кінця ХІХ – початку ХХ століття, яка поєднала в собі педагогічну, мистецьку і просвітницьку діяльність. Вони зробили вагомий внесок у розвиток освіти, музики та культури України.

Олексій Кирилович Алчевський
(1835-1901)

Один із найуспішніших промисловців свого часу в Україні.

Заснував:

Харківський торговий банк (1881) – один із перших українських комерційних банків.

Земельний банк, що надавав селянам кредити на викуп землі.

Його діяльність сприяла розвитку шахт, металургії та промисловості Донбасу, зокрема району, який згодом став містом Алчевськ (названий на його честь).

Христина Данилівна
Алчевська (1841-1920)

Просвітниця, педагог, феміністка, громадська діячка

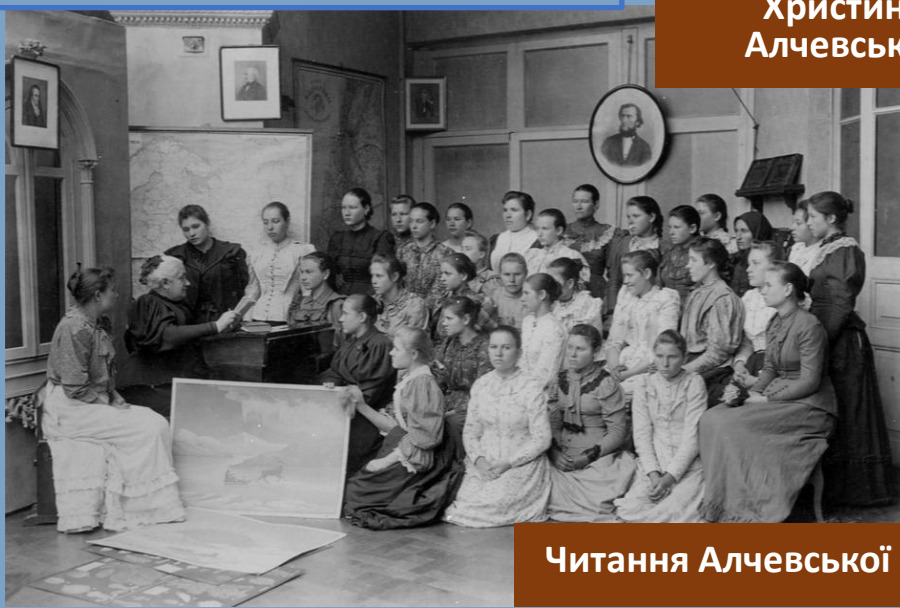
Заснувала недільну школу для жінок у Харкові (1862), яка стала зразковою для всієї імперії.

Авторка понад 80 публікацій з педагогіки, філософії й соціології освіти.

Її школа пропагувала українську та світову літературу, давала доступ до знань жінкам із найнижчих соціальних верств.

Підтримував українське книговидання.

Сприяв розвитку українських навчальних закладів, бібліотек, просвітницьких ініціатив дружини.

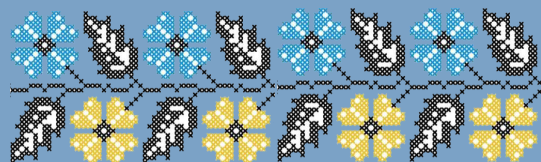

Читання Алчевської

Її школа пропагувала українську та світову літературу, давала доступ до знань жінкам із найнижчих соціальних верств.

Христина Алчевська стала символом жіночої емансипації в українському контексті.

Її праця «Що читати народові?» – бібліографічний покажчик книг для самоосвіти — витримала кілька видань.

Григорій Олексійович
Алчевський (1866-1920)

Композитор, диригент,
педагог

Син Христини Алчевської.

Один із перших українських
композиторів, хто
професійно працював із
академічною музикою.

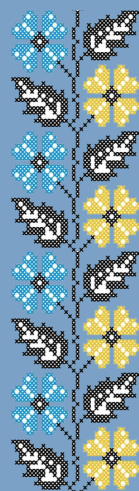
Серед його творів –
«Альоша Попович»,
обробки українських та
російських народних
пісень.

Автор романсів на вірші
Шевченка, Франка, Лесі
Українки, а також сестри
Христі Алчевської.

Його музика поєднувала елементи
фольклору з класичними формами.

Був активним учасником
українських культурних гуртків у
Харкові та Києві.

Його музика відзначалася глибоким
народнопісенним колоритом.

Іван Олексійович
Алчевський (1876-1917)

Брат Григорія, також син
Христини.

Виступав на сценах Італії,
Франції, Німеччини, Росії.

Його вважали одним із
найкращих тенорів свого часу.

За 16 років виконав 55
оперних партій.

Найвидатнішою вважалася
його партія з «Винової кралі»
Чайковського.

Також у його репертуарі були
твори Миколи Лисенка,
Ярослава Степового і брата –
Григорія Алчевського.

Також у його репертуарі були твори
Миколи Лисенка, Ярослава Степового і
брата – Григорія Алчевського.

Іван на концертах широко пропагував
українську народну пісню – так українська
музика лунала за кордоном.

Був надзвичайно шанований за
виконавську майстерність і глибоку
емоційність.

Викладав вокал, виховав багатьох
молодих співаків.

**Христина Олексіївна
Алчевська (1882-1931)**

Христя Алчевська була наймолодшою в сім'ї, але стала найвідомішою з дітей Алчевських.

Вона закінчила харківську Першу дівочу гімназію, а згодом рік вчилася на вчительських курсах у Сорбонні в Парижі.

Повернулася додому й працювала вчителькою французької мови в гімназії, а також у недільній школі своєї матері.

Христю вважають бунтівницею свого часу, прихильниця

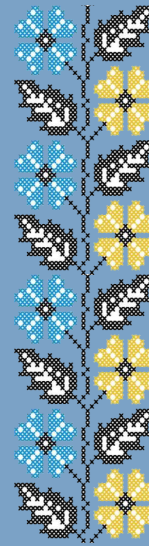
«європейського українського націоналізму»,

активна учасниця мітингів, страйків і підпільного руху.

Вона нелегально організувала український жіночий гурток і попри заборону читала учням українські книжки.

Її поетичний дебют – звернення «До дітей мого краю» в газеті «Хлібороб». Після публікації революційного маршу «Гей, на бій, за нами встануть» вірш потрапив до жандармерії, що призвело до обшуку в домі Алчевських.

Друзями та подругами за листуванням Алчевської-молодшої були Іван Франко, Леся Українка, Ольга Кобилянська, Михайло Коцюбинський, Михайло Павлик, Василь Стефаник і Олександр Олесь.

Внесок родини Алчевських:

Народна освіта – заснування недільних шкіл, поширення знань серед селян.

Жіночий рух – захист права жінок на освіту, боротьба за рівність.

Музика – розвиток української музичної школи, композиторська й виконавська діяльність.

Підтримка української мови – у навчанні, літературі та мистецтві.

Європейський культурний зв'язок – Іван Алчевський прославив українське оперне мистецтво за кордоном.

**З Ольгою Кобилянською у
Бад-Наугаймі, 1908 р.**

Христя Алчевська сидить на підлозі, поклавши руку на коліна матері – Христині Алчевській, 1890-ті рр.

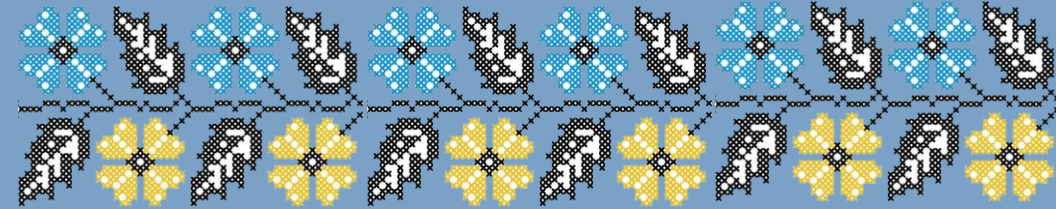
«Моя батьківщина - це поле без меж...»

*Герб роду
Рильських*

Родина Рильських.
Фото 1898-х років.

Рильські

Родина Рильських – одна з найвідоміших культурно-інтелігентських династій України, яка відіграла визначну роль у розвитку української культури, літератури, науки та громадської думки. Їхній вплив охоплює етнографію, літературознавство, поезію, перекладацтво, фольклористику.

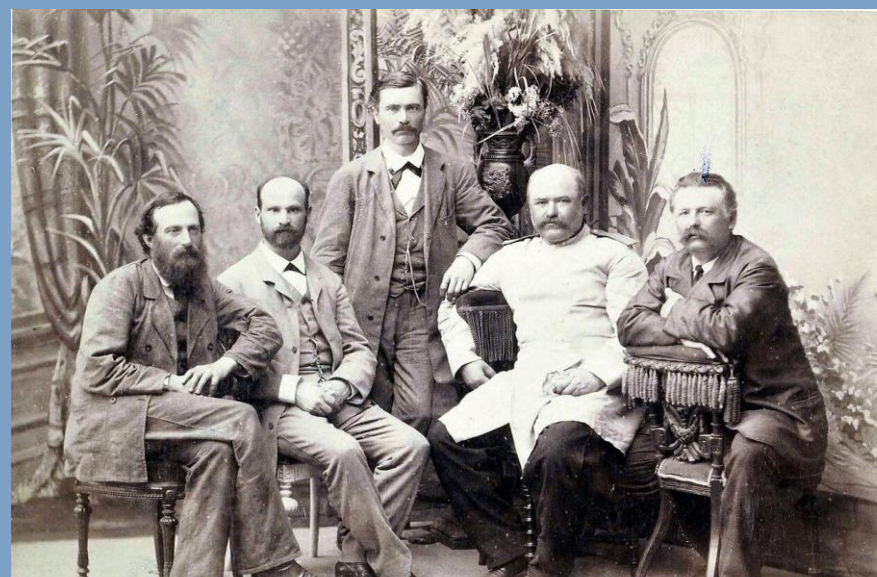
Етнограф, історик, філософ,
громадський діяч.

Досліджував український
фольклор, народні звичаї та
мову.

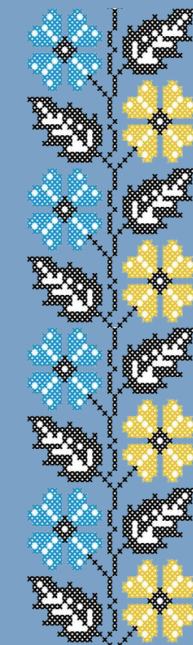
Один із перших інтелектуалів,
хто науково підходив до
вивчення української народної
культури.

Виступав за українську
національну автономію.

Вчився й працював у колі
українських діячів, зокрема
Михайла Драгоманова.

Хлопомани. Зліва направо: Т. Рильський, В.
Беренштам, В. Антонович, Ф. Т. Панченко, Б.
Познанський. близько 1873 р.

Тадей Розеславович
Рильський (1841-1902)

Був активним членом
громадських організацій,
підтримував народну освіту.

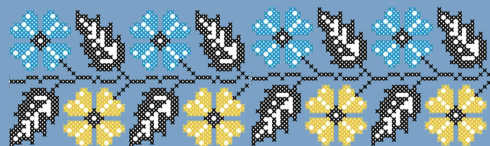
Виховував сина Максима в
українському дусі, в
атмосфері любові до
народної культури й мови.

Студент Тадей Рильський (сидить другий праворуч)
серед студентів Київського університету

Хлопомани. Стоять зліва-направо: Онуфрій
Хойновський, Вікентій Василевський, Владислав
Винарський. Сидять зліва-направо: Тадей
Рильський, Володимир Антонович, 1861 рр.

Максим Тадейович
Рильський (1895-1964)

Один із найвідоміших українських поетів ХХ століття, представник школи неокласиків.

У поезії поєднував античні, європейські та українські мотиви.

Видатний перекладач (переклав твори Гете, Байрона, Пушкіна, Шекспіра, Гюго, Міцкевича).

Автор понад 30 поетичних збірок, зокрема:

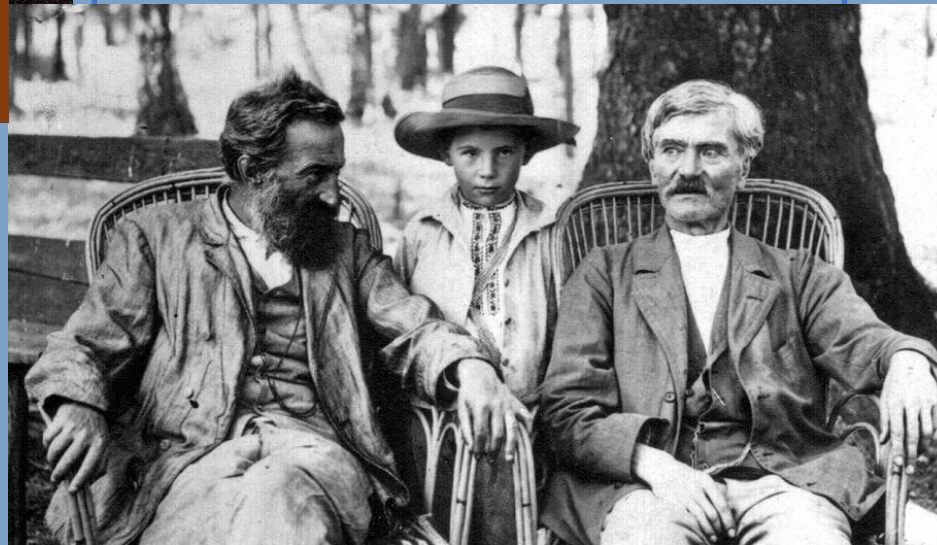
«На білих островах», «Слово про рідну матір», «Троянди й виноград».

Три неокласики. Зліва направо: Максим Рильський, Микола Зеров, Павло Филипович. 1920-ті роки.

Громадський і культурний діяч: очолював Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР.

Пропагував українську культуру як європейську за духом і цінностями, навіть у складні сталінські часи.

Тадей Рильський (ліворуч) з сином Максимом та Володимиром Антоновичем. с. Романівка, кінець 1890-х рр.

Ганна Кирилівна Рильська, Марія Іванівна Рильська, Меланія Федорівна Рильська; Стоять зліва направо: Іван Тадейович Рильський, невідомий, Максим Тадейович Рильський, Богдан Тадейович Рильський. с. Романівка, 1911 рік.

Внесок родини Рильських:

Збереження та дослідження народної культури – вивчали й популяризували українські традиції, звичаї, фольклор.

Формування європейської естетики в літературі – зокрема розвиток неокласицизму в українській поезії.

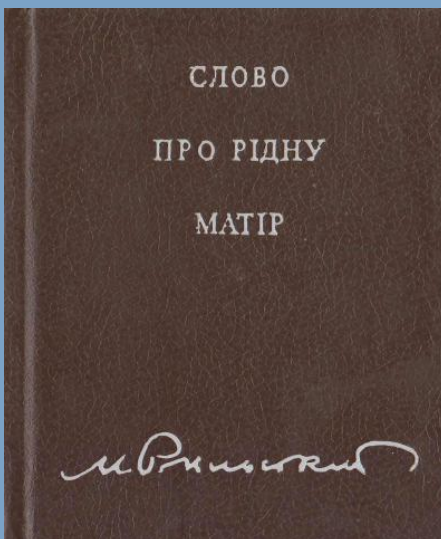
Перекладацька діяльність – відкривали українському читачеві класичну світову поезію, збагачуючи національну літературу.

Розвиток гуманітарних наук – зробили внесок у етнографію, фольклористику, літературознавство.

Підтримка української мови та культури – протистояли русифікації, сприяли збереженню національної ідентичності в умовах імперської та радянської політики.

Подружжя Рильських з сином Богданом
30-ті роки

«Слово про рідну матір» – це слово любові до України, яку «сходили босими ногами» Сковорода, Котляревський і Шевченко, культуру якої творили Лисенко і Заньковецька...

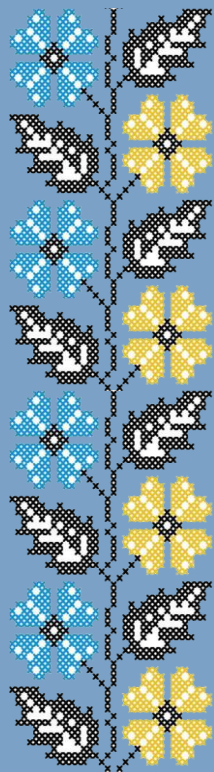

М. Т. Рильський та О. П. Довженко
на фронті. 1943 р.

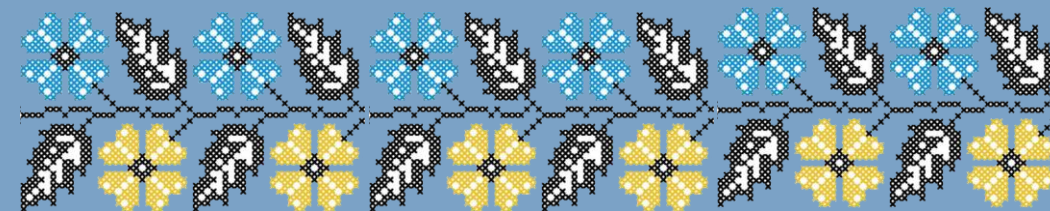

Родина Рильських і Михайло Стельмах під час Другої світової війни 1941-1945 років.

«Чуже лихо проходить повз людину, мало торкаючись її, і кожному здається, що для нього буде виняток»

Зінаїда Павлівна Тулуб
(1890-1964)

Тулуби

Родина Тулубів – представники української інтелігенції, які долучилися до розвитку літературного процесу в Україні. Найяскравішою постаттю в родині стала Зінаїда Тулуб – видатна українська письменниця, чия творчість залишила вагомий слід у історичній прозі ХХ століття.

Молода Зінаїда

Письменниця, перекладачка, історична романістка.

Народилася в родині київської інтелігенції з літературними традиціями.

Вивчала історію, мови, культуру – що згодом визначило її стиль письма.

♦ Найвідоміші твори:

«Людолови» (1934-1937) – масштабний історичний роман про українських козаків і татарські набіги, сповнений драматизму, психологізму та національного духу.

Один з перших в українській літературі епічних романів, що відтворює боротьбу українського народу проти поневолення.

Другим її твором став роман «В степу безкраїм за Уралом» про Тараса Шевченка, виданий в 1957 році.

і спогади «Моє життя»

В 1934-1935 рр. виходить перший том її роману «Людолови», а 1937 року – з'явився другий том. З'являються десятки позитивних рецензій на цей роман.

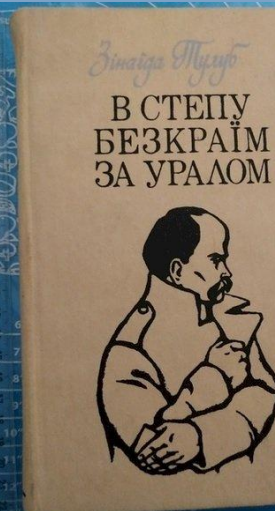
А 4 липня 1937 року письменницю заарештували, як багатьох тоді за сфабрикованим звинуваченням. 10 років покарання відбула повністю. Але варто було повернутися, як 1947 року, за ту ж саму неіснуючу провину – знову покарання у вигляді заслання в Казахстан, де прожила ще 9 років.

Репресії:

У 1937 році заарештована й засуджена до заслання в Казахстан.

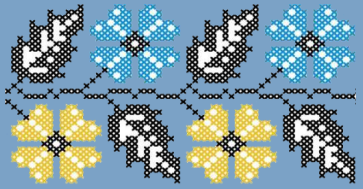
Її творчість на довгі роки була заборонена, а ім'я – вилучене з літературного процесу.

Лише в 1960-х роках почалося поступове повернення її спадщини в українську культуру.

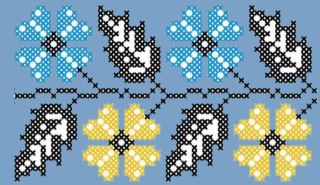

Династії просвітників і меценатів

Ці родини поєднували політичну діяльність
з культурним меценатством

*Острозька академія та Острозька Біблія – лише маленька частина того, чим
«некороновані королі» з роду Острозьких запам'яталися історії*

Герб роду
Отрозьких,
XIV–XV
століття

Острозькі

Рід Острозьких – один із найвідоміших українських князівських родів, який відіграв визначну роль у розвитку освіти, культури, науки і політичного життя України XVI-XVII століть. Їхній внесок в українську духовність і національну свідомість є фундаментальним.

Рід Острозьких був великий та розгалужений, однак найбільш відомими стали двоє представників, а саме князь Костянтин та його молодший син Василь-Костянтин.

**Князь Костянтин Іванович
Острозький (1460-1530)**

Костянтин Острозький запам'ятався історії як видатний полководець.

Князь Костянтин Іванович Острозький народився в 1460 році на Волині.

Рано втратив обох батьків. Розпочавши свою військову кар'єру за часів короля Яна I Ольбрахта, став одним із найвидатніших полководців XVI століття.

Сучасники порівнювали його зі стратегами античності – провів 35 битв, програв 2, брав участь в успішних кампаніях проти татар та Московської держави.

Найвідоміші битви:

За перемогу біля Очакова проти сил хана Мехмет-Ґірея першим отримав посаду Великого гетьмана Литовського 10 серпня 1497 року.

У битві над Ведрошею 14 липня 1500 року русько-литовсько-польське військо під керівництвом Костянтина Острозького зазнало поразки від московського війська, сам Костянтин потрапив у полон. 1506 року Василь III змусив Костянтина Острозького підписати присягу на вірність; отримавши свободу пересування, втік на Волинь у 1507 році.

4 грудня 1507 року король надав йому правом «доживоття» монастир св. Миколая в Жидичині.

У 1508 році під Слуцьком і 28 квітня 1512 року під Вишневцем (Лопушним) розгромив кримських татар.

1513 року почалась нова війна з московитами.

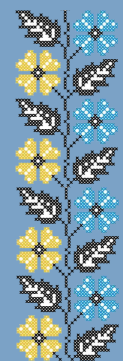
8 вересня 1514 року в битві під Оршею військо Костянтина Острозького розбило московське військо воєвод Івана Челядніна та Михайла Голиці.

У 1517 році армія Острозького невдало намагалася захопити фортецю Опочка.

2 серпня 1519 року військо Костянтина Острозького зазнало поразки від татар у битві під Сокалем.

1527 брав участь (разом з гетьманом литовським Юрієм Радзивілом «Геркулесом») у битві під Ольшаницею на Київщині.

Помер 11 вересня 1530 року в Турові, похований у Києво-Печерській лаврі.

**Василь-Костянтин
Острозький (1526-1608)**

Видатний державний діяч, меценат, військовий та культурний діяч.

Молодший син князя Костянтина – Василь-Костянтин – народився приблизно в 1526 році, за кілька років до смерті батька.

Його старший брат рано помер, тому Василь-Костянтин більш ніж півстоліття очолював рід

Тривалий час він був київським воєводою та відповідав за захист південно-східних кордонів від татарських набігів.

За деякими даними, Василь-Костянтин Острозький мав у володіннях 100 міст і 1300 сіл.

Засновник і фундатор Острозької академії (1576) – першого вищого навчального закладу на українських землях, який став осередком православної освіти.

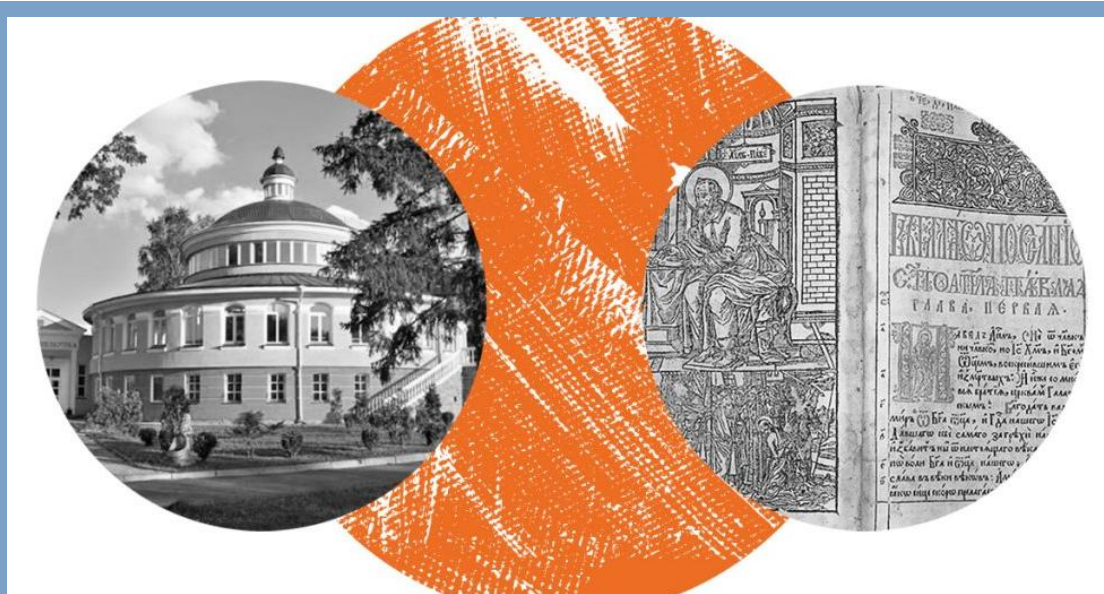
Захисник православної віри в період польсько-католицького наступу.

Заснував Острозьку друкарню, у якій була надрукована Острозька Біблія (1581) – перший повний переклад Біблії церковнослов'янською мовою.

Фінансував видання полемічних творів, спрямованих на захист православ'я.

Один з найбагатших магнатів Речі Посполитої, проте більшу частину своїх статків витратив на підтримку української освіти та церкви.

Був противником Брестської унії 1596 року.

Внесок родини Острозьких:

Заснування Острозької академії – першого вищого навчального закладу в Україні, що виховав освічену еліту.

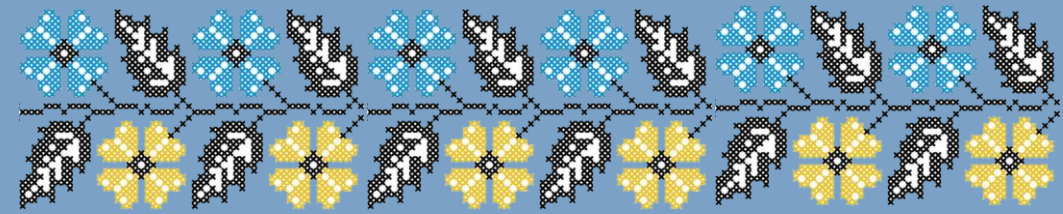
Розвиток книгодрукування – створення Острозької друкарні та видання першої повної друкованої Біблії.

Підтримка православної церкви – фінансова й політична допомога в умовах католицької експансії.

Формування культурного центру – перетворення Острога на осередок українського духовного та культурного відродження.

Поширення ідей освіти та науки серед українського населення.

«Меценатство як справа усього життя»

Герб роду
Тарновських

Груповий портрет Тарновських з гостями в Качанівці.
1860-ті роки

Тарновські

Рід Тарновських – давній український шляхетський рід, представники якого увійшли в історію як видатні меценати, колекціонери українських старожитностей, захисники національної спадщини. Їх діяльність відіграла ключову роль у збереженні пам'яток козацької доби.

Василь Васильович Тарновський-старший (1810-1866)

Василь Тарновський-старший – український етнограф, історик права, громадський діяч, меценат.

Один із перших представників роду, хто почав збирати старожитності козацької доби.

Підтримував культурно-просвітницькі ініціативи, пов'язані з історією України.

Товаришував із Тарасом Шевченком. Кобзар частенько гостював у маєтку Василя в Качанівці. Коли на поета почалися гоніння, Тарновські переховували його літературу. Коли Шевченко повернувся із заслання – Василь Васильович викупив у нього 17 малюнків, які разом із раніше схованими документами поклали початок колекціонування творчої спадщини Кобзаря.

Качанівка щедро зустрічала відомих композиторів, літераторів і художників Михайла Глінку, Миколу Гоголя, Тараса Шевченка, Михайла Максимовича, Семена Гулака-Артемовського і Віктора Забілу.

Як заможна і патріотично налаштована до української справи людина, Василь Тарновський займався меценатством. Особливо тісні й дружні стосунки пов'язували його з Пантелеймоном Кулішем. На власні кошти він видав його працю «Записки про Південну Росію» та перший україномовний історичний роман «Чорна рада».

Дбав Василь Тарновський про народну освіту. Своїм коштом започаткував школи в Качанівці, Парафіївці, Антонівці. Учителі, яких наймали туди на роботу, отримували високу платню і давали дітям якісну освіту. Виступав він і меценатом для українських художників, купуючи їхні картини, відвідуючи виставки й аукціони.

Качанівський палац.
Малюнок Олександра Кунавіна

За чайним столом.
художник Олексій Волосков
картина, написана в садибі Г. С. Тарновського Качанівка, 1851 р.

Василь Васильович Тарновський-молодший (1838-1899)

Видатний колекціонер, меценат, культурний діяч.

Створив одну з найбільших в Україні колекцій козацької старовини, яка включала зброю, одяг, ікони, клейноди, козацькі літописи, стародруки.

Колекціонував автографи та листи видатних українських діячів, твори мистецтва.

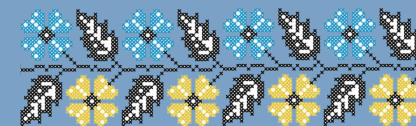
Підтримував молодих українських митців і науковців.

Його колекція стала основою фондів Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського.

Качанівка стала унікальним місцем, де творча еліта України могла працювати, обмінюватися ідеями й розвивати національну культуру.

Музей в Качанівці

Парадний фасад палацу в Качанівці. 1880-ті роки

Відомий історик Микола Костомаров неспроста говорив, що маєток, був «вириєм, куди зліталось різне українське вчене, художнє та письменне «птаство».

Саме в Качанівці Ілля Репін замальовував етюди до картини «Запорожці пишуть листа турецькому султанові», де зобразив Тарновського як козака з довгими вусами у високій чорній шапці, а його кучера Микишку – в образі одноокого й щербатого козака Голоти.

Але найбільшою справою Василя Тарновського було облаштування музею в рідній Качанівці, де й зберігалася його колекція. Вона налічувала понад 400 речей докняжої доби, понад 1 700 – киеворуської, 860 – козацької, зокрема, прапори й корогви Війська Запорозького, гетьманські булави Богдана Хмельницького, Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича, Івана Мазепи, шаблі Хмельницького й Мазепи. Ще 758 пам'яток були пов'язані з Тарасом Шевченком. Згодом вони склали основу зібрання Національного музею Тараса Шевченка в Києві.

Внесок родини Тарновських:

Тарновські – династія кількох поколінь українських аристократів, які цінували старовину, досліджували історію та підтримували митців.

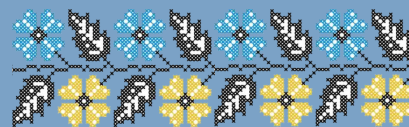
- Збереження пам'яток козацької історії – охорона культурної спадщини в умовах русифікації та імперського тиску.
- Меценатство – фінансова підтримка митців, письменників і науковців.
- Створення унікальної колекції – збереження артефактів козацької доби для майбутніх поколінь.
- Фінансування науки й культури – археологічні розкопки, видання історичних праць, збереження пам'яток архітектури.
- Качанівка як культурний центр – перетворення маєтку на осередок українського національного відродження XIX століття.

Пам'ятна монета номіналом 10 гривень, випущена Національним банком України, присвячена видатному українському роду Тарновських (2010 р.)

Інтер'єр одного із залів, Качанівка

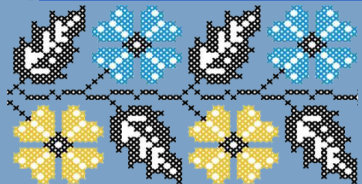

Альтанка Михайла Глінки, Качанівка

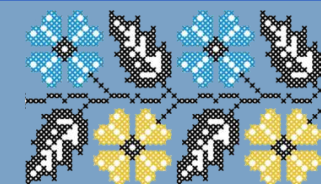
Національний історико-культурний заповідник «Качанівка».

Династії вчених і науковців

Родини, які формували українську науку, технології, інженерію

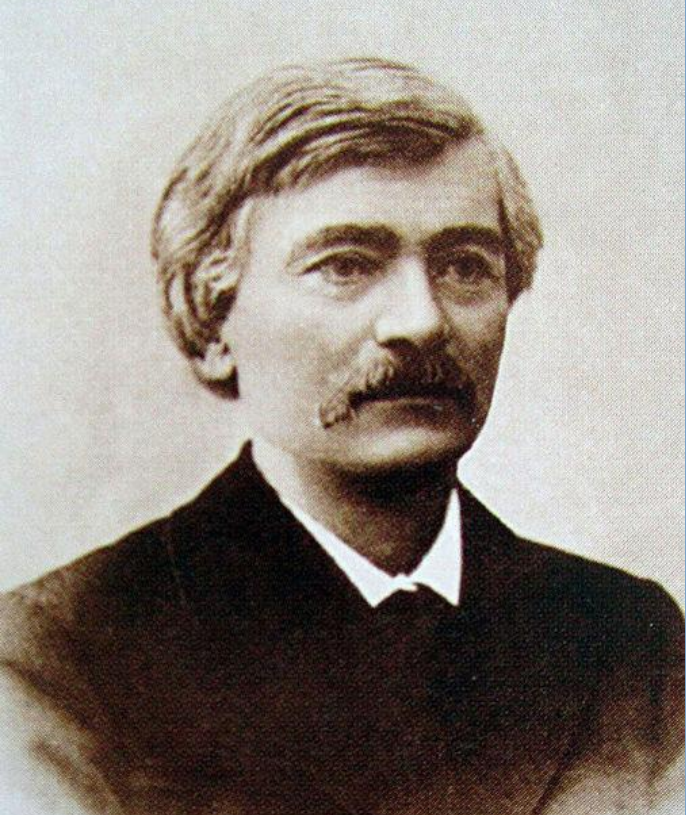
«Притулюючи свої слабкі знання про українство до загальної демократичної французької теорії, я відкрив сам собі українство; і чим більше займався наукою, чим більше читав і знайомився з історією, тим більше переконувався у тому, що моє відкриття – була не зайва вигадка»

Герб роду
Антоновичів

Антоновичі

Рід Антоновичів – один із найвпливовіших інтелігентських родів України XIX століття. Три покоління Антоновичів зробили величезний внесок у становлення та розвиток української історичної науки. Його найвидатніший представник, Володимир Боніфатійович Антонович (1834-1908), став фундатором української наукової історіографії, археології та етнографії.

**Володимир Боніфатійович
Антонович (1834-1906)**

Видатний історик, археолог, етнограф,
громадський діяч.

Один із засновників Київської історичної
школи, яка заклала основи наукової
української історіографії.

Автор праць з історії козацтва,
гайдамаччини, соціальної історії України.

Фундатор археологічних досліджень на
українських землях, організатор численних
розкопок.

Професор Київського університету Святого
Володимира.

Виховав цілу плеяду українських істориків і
діячів культури: Михайла Грушевського,
Дмитра Яворницького, Івана Крип'якевича.

Активний учасник українського
національного руху XIX ст., один із лідерів
«Старої громади».

Ідейний натхненник українофільства,
виступав за розвиток української мови,
культури, науки.

**Володимир Антонович серед учасників
V Археологічного з'їзду. Тифліс, 1881 р.**

Учні Володимира Антоновича:

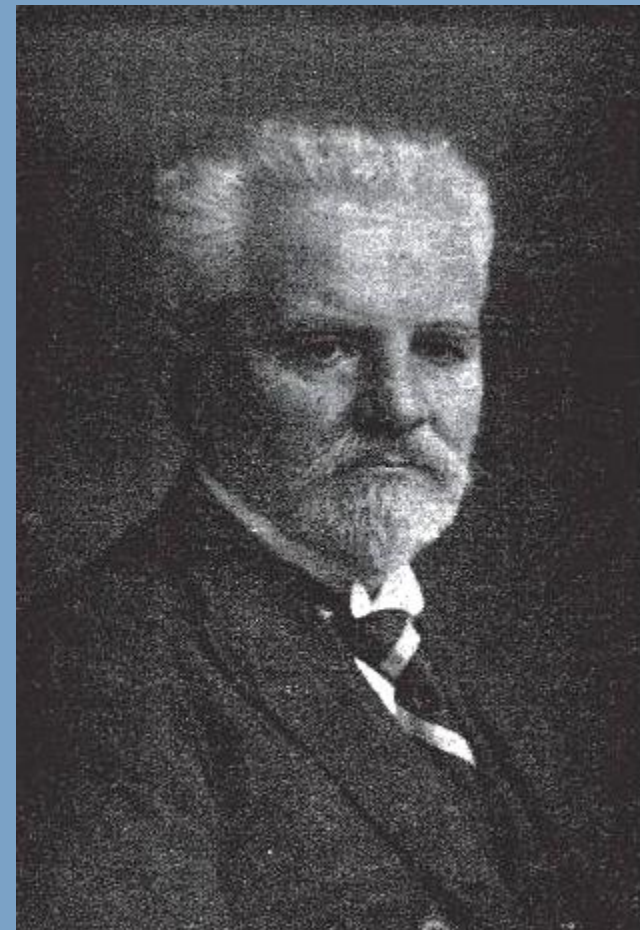
- Михайло Грушевський –
видатний історик, автор
«Історії України-Руси».
- Дмитро Яворницький –
історик козацтва, археолог.
- Володимир Наулко,
Володимир Щербаківський,
Іван Крип'якевич –
продовжувачі української
наукової школи.

**Київська «Стара громада»
разом зі студентською, 1874 р.**

**Святкування з нагоди 15-річчя журналу
«Київська старовина», весна 1898 року**

**Дмитро Володимирович
Антонович (1877-1945)**

Дмитро навчався у Київському і Харківському університетах.

Він став співзасновником Революційної української партії, а пізніше – Української соціал-демократичної робітничої партії.

Був редактором видання «Гасло», «Селянин» та «Воля».

Із початком Української революції Дмитра Антоновича було обрано до Центральної Ради, він став товаришем (тобто заступником) її голови.

1917 року він був призначений генеральним секретарем морських справ, розробив закон про державний флот УНР, згодом був міністром мистецтва, очолював посольство УНР в Італії.

На еміграції Дмитро Антонович став співзасновником, ректором і деканом філософського факультету Українського Вільного Університету у Відні та Празі.

Дмитро читав відкриті лекції з історії та українознавчі теми, куди приходила вся українська громада.

Він створює кілька знакових праць: «Українське мистецтво», «300 років українського театру» та «Шевченко, як маляр»

Старший син Дмитра Антоновича Михайло (1910-1954) захистив докторську дисертацію з історії, займався дослідженнями в Українському науковому інституті у Берліні та викладав у Вроцлавському і Віденському університетах, написав чотиритомну «Історію України».

Під час Другої світової війни Михайла Антоновича мобілізували до вермахту. Після капітуляції Німеччини він виїхав до Парижа. Одного разу, йдучи темною вулицею французької столиці, Антонович зазнав нападу: група французьких комуністів накинула йому на голову мішок і силоміць посадила в автомобіль. Таємно його перевезли на північ Франції, де вночі в порту передали радянським агентам.

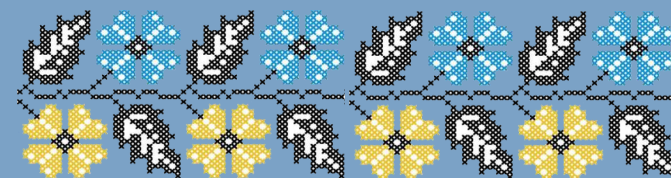
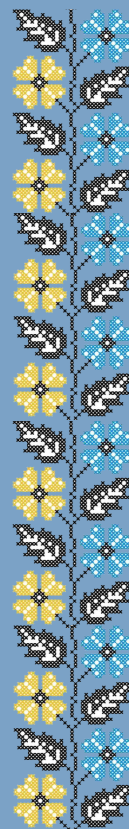
Вивезений до СРСР, Антонович був засуджений до 25 років ув'язнення в концентраційних таборах – спершу в Норильську, згодом у Магадані. За одними даними, він загинув на Колімі у 1954 році, за іншими – поблизу Норильська у 1955-му.

Михайло Антонович утілив в життя те, що не зміг (точніше, не встиг) зробити його дід – повний курс української історії. Його чотиритомник «Історія України» вийшов у Празі в 1941-1942 роках.

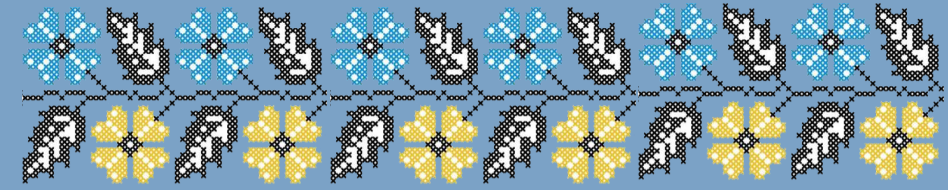
Молодший син Дмитра Антоновича Марко (1916-2005) у молодості був одним із лідерів українського студентського руху, пізніше належав до мельниківської гілки Організації Українських Націоналістів і редагував журнал «Розбудова держави».

Від 1950 року Марко Антонович мешкав у Канаді. Він очолював Українську вільну академію наук, досліджував історію українського руху у XIX столітті, редагував журнал «Український історик».

Марко Антонович, який займався єгиптологією, після виходу на пенсію почав дослідження українського національного відродження XIX-XX ст., з цього приводу опублікував чимало наукових праць.

«Рід Патонів – це інтелектуальний міст між українською наукою та світовим технічним прогресом»

Патони

Однією з найвеличніших наукових династій є родина Патонів – видатна українська наукова династія, яка відіграла ключову роль у розвитку зварювальних технологій, інженерної науки та організації наукової сфери України в ХХ столітті. Їхній внесок охоплює інженерію, академічну науку та міжнародний престиж українських наукових шкіл.

Академік Євген Патон (у центрі) із синами Борисом Патоном (справа) і Володимиром Патоном. Київ, 1950 р

Євген Оскарівич Патон
(1870-1953)

Дрезденський технічний університет

*«Від батька я успадкував любов до незалежності.
Гордість, несумісну з підлецуванням до начальства...»*

Видатний інженер, учений у галузі мостобудування та зварювальних технологій.

Закінчив Дрезденський технічний університет у 1894 році

У 1904 році вчений прийняв пропозицію створити в Київському політехнічному інституті кафедру конструювання мостів.

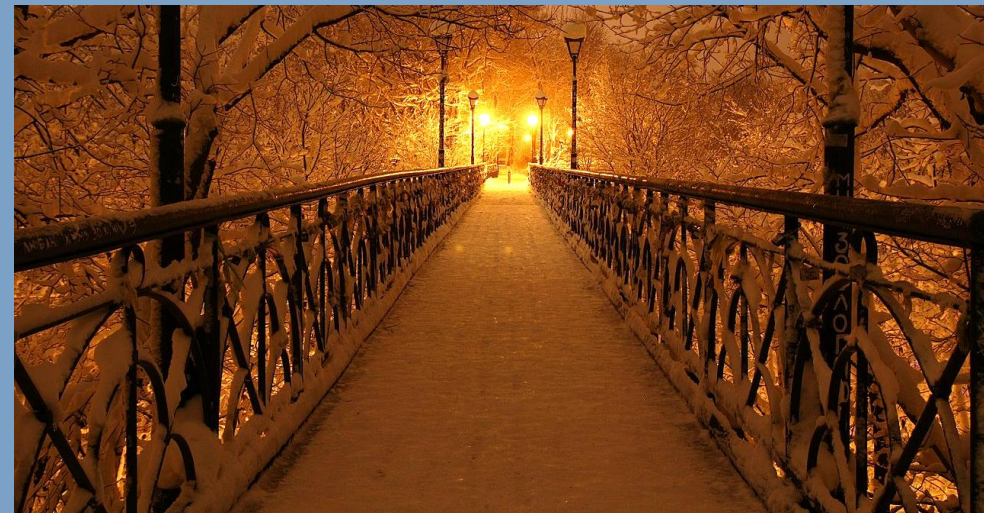
Євген Оскарівич завідував кафедрою 34 роки (1904-1938).

Засновник Інституту електрозварювання у Києві (1934), який став провідним науковим центром СРСР у цій галузі.

Один із перших у світі розробив технології автоматичного дугового зварювання.

Автор проекту Патонівського мосту в Києві (1953) – першого у світі зварного мосту суцільнозварної конструкції.

Внесок Євгена Патона визначив розвиток мостобудування і промислового зварювання на десятиліття вперед.

Парковий міст через Петрівську алею, нині відомий як «Міст закоханих», 1910 р.

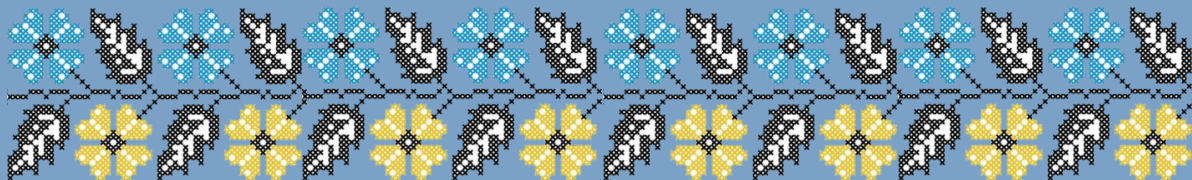
Міст імені Євгенії Бош – міст через Дніпро, що існував у 1925-1941 роках у Києві.
Знищений радянськими військовими саперами у вересні 1941 при відступі Червоної Армії з України.

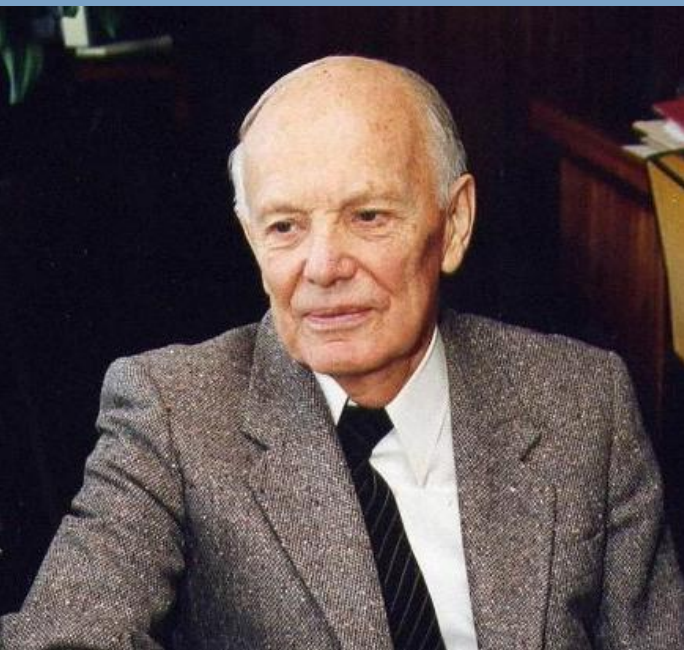
Що винайшов Євген Патон?

У 1939 році Євген Оскарович із групою учнів і співробітників Інституту електрозварювання створює метод швидкісного автоматизованого зварювання під шаром флюсу, названий пізніше на його честь «методом Патона».

Будівництво мосту імені Патона завершилося 1953 року, а рух мостом відкрили 5 листопада 1953 року. Шляхопровід досі є унікальною спорудою в Києві: всі балки були змонтовані за допомогою електрозварювання, а при монтажі пролітних блоків зроблено 10 668 швів. Першим по новому посту проїхав молодший син Борис, який продовжував батькову справу аж до 2020 року...

Міст Патона.

Борис Євгенович Патон
(1918-2020)

Організатор масштабних наукових програм і проектів, які визначили обличчя української прикладної науки ХХ століття.

Підтримував інтеграцію української науки в міжнародне наукове співтовариство навіть у найскладніші часи.

Автор понад 400 наукових праць і близько 100 винаходів.

Легендарний український учений, академік, президент Академії наук України (1962-2020) – найдовший термін очолювання академії у світовій історії.

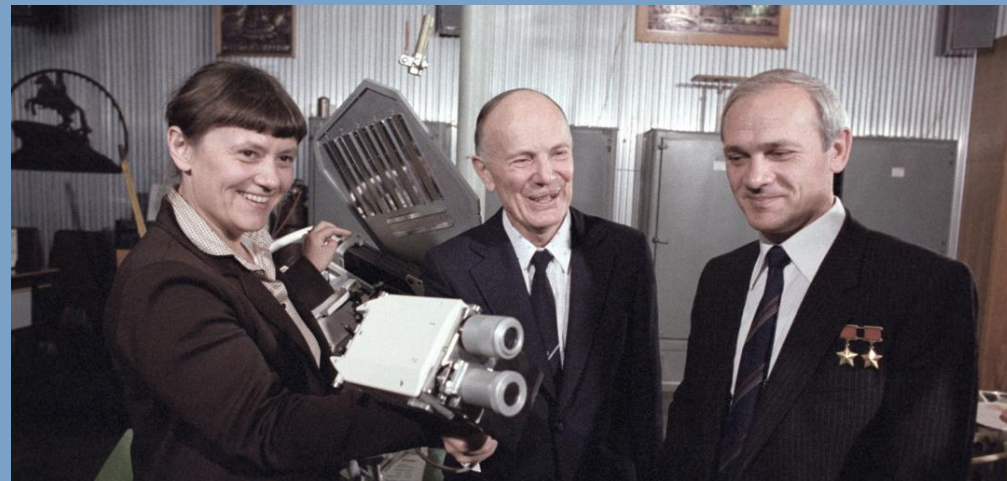
Продовжив і розвинув справу батька у галузі зварювання металів, автоматизації виробництва, матеріалознавства.

Під його керівництвом Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона став світовим лідером у розробці новітніх технологій (зварювання у космосі, під водою, біозварювання тканин у медицині).

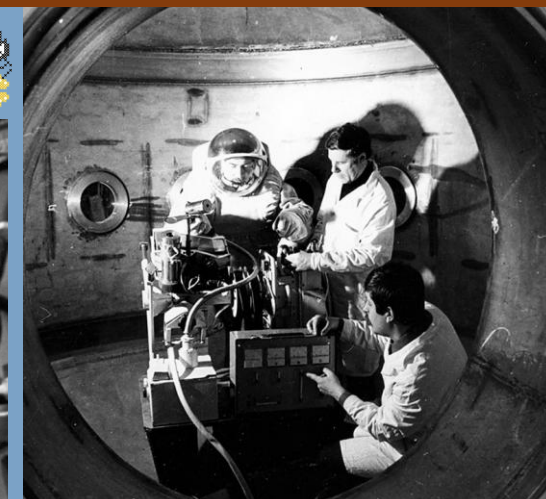

Спостерігаючи за роботою зварювального агрегата, 1978 р.

«Не можу сидіти без роботи. Навіть якщо хочеться трохи відпочити. За багато років сформувалася звичка постійно бути зайнятим»

Борис Патон, Володимир Джанібеков, Світлана Савицька після завершення експерименту.

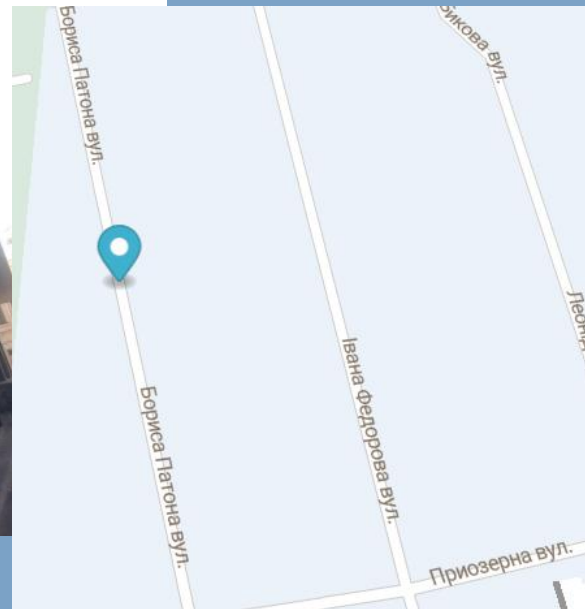
Відпрацювання режимів зварювання універсального ручного інструмента у відділі космічних технологій ІЕЗ імені Є. О. Патона

Спадщина:

- Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України.
- Патонівський міст у Києві – унікальна пам'ятка інженерної думки.
- Ім'я Бориса Патона носить одна з вулиць Києва.

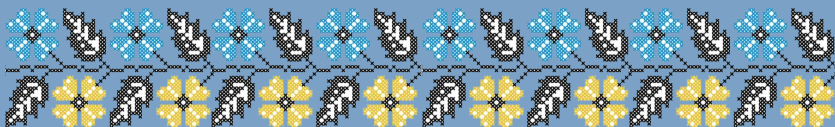
Довжина Патонівського мосту сягає 1543 метрів.
На момент зведення він був найбільшим в Європі суцільнозварним мостом, у якого вперше всі шви виконали за допомогою автоматичного зварювання.

вул. Бориса Патона, Київ

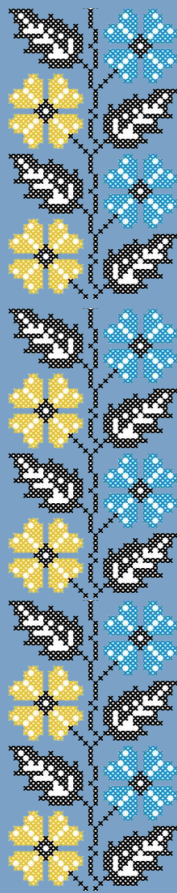

Борис Євгенович з онукою Ольгою

Династії в історії України – це не лише роди, а покоління ідей, цінностей і боротьби. Вони:

- Розвивали економіку, культуру та освіту, роблячи вагомий внесок у формування нації.
- Вели благодійну діяльність, важливу для суспільства і сьогодні.
- Демонстрували силу приватної ініціативи та підприємницького духу, що сприяли добробуту й розвитку країни.
- Творили державу без держави, підтримуючи її дух у часи бездержавності.
- Зберігали та передавали мову, культуру й знання наступним поколінням.

Пам'ять про них – ключ до розуміння української ідентичності

Розробник: бібліотекар
НБ ТДАТУ Ломейко Н. Г.